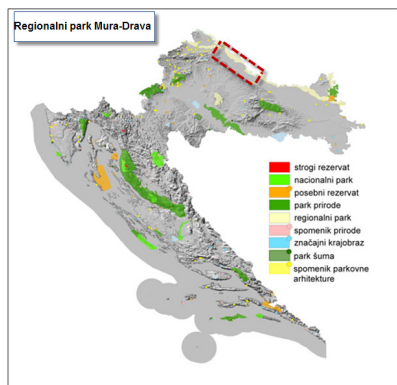

Prirodna resursna
osnova i razvoj
turizma u
Regionalnom parku
Mura - Drava u
Koprivničko-
križevačkoj županiji

**Projekt NATREG u sklopu
Transnacionalnog programa
South East Europe**

Naručitelj:
Amt der Kärntner
Landesregierung, Abteilung 20 –
Landesplanung, Unterabteilung
Naturschutz, Klagenfurt

Zagreb, 14.12.2010.

Projekt	Prirodna resursna osnova i razvoj turizma u Regionalnom parku Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji
Ugovor	Implementation of activities in the project NATREG for Croatia 10 partner Tourism Development
Naručitelj	Amt der Kärntner Landesregierung, Abteilung 20 – Landesplanung, Unterabteilung Naturschutz, Klagenfurt
Korisnik projekta	Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Koprivničko-križevačke županije, Koprivnica
Faza projekta	I i II faza projekta
Izvršitelj	Institut za turizam, Vrhovec 5, Zagreb
Autori dokumenta	dr.sc. Jasenka Kranjčević, dipl.ing.arh. dr.sc. Zoran Klarić, dipl.geog.
Vanjski suradnik	mr.sc. Mladen Matica, dipl.geog.
Ravnatelj Instituta za turizam	dr.sc. Sanda Čorak
Mjesto i datum	Zagreb, 30.12.2010.

Sadržaj

TEKSTUALNI DIO

1. UVOD

2. POSTOJEĆE STANJE

- 2.1. Zaštićena područja prirode i turizam
- 2.2. Zaštita prirode i Regionalni park Mura – Drava
- 2.3. Opće karakteristike Regionalnog parka Mura-Drava
- 2.4. Demografske karakteristike Regionalnog parka Mura - Drava
- 2.5. Prometne karakteristike Regionalnog parka Mura - Drava
- 2.6. Kvalitativna i kvantitativna obilježja turističke ponude

3. TURISTIČKA RESURSNA OSNOVA REGIONALNOG PARKA

- 3.1. Opće značajke turističke osnove
- 3.2. Prirodna baština
- 3.3. Antropogena baština
 - 3.3.1. Baština naivnog slikarstva
 - 3.3.2. Kulturni turistički putovi
 - 3.3.3. Sakralna baština
 - 3.3.4. Etnografska baština i manifestacije
 - 3.3.5. Ostala antropogena baština
- 3.4. Razina turistificiranosti i turistički proizvodi
 - 3.4.1. Opća razina turistificiranosti i interpretativna opremljenost
 - 3.4.2. Kupališni turizam i sportovi na vodi
 - 3.4.3. Ribolovni i lovni turizam
 - 3.4.4. Biciklizam, konjički turizam i ruralni turizam
 - 3.4.5. Lječilišni turizam i ostali oblici turizma
- 3.5. Turistička resursna osnova i mogućnosti razvoja po općinama
 - 3.5.1. Općina Legrad
 - 3.5.2. Općina Đelekovec
 - 3.5.3. Općina Drnje
 - 3.5.4. Općina Peteranec
 - 3.5.5. Općina Hlebine
 - 3.5.6. Općina Molve
 - 3.5.7. Općina Gola
 - 3.5.8. Općina Novo Virje
 - 3.5.9. Općina Ferdinandovac

3.5.10. Općina Podravske Sesvete

3.6. Interesne skupine na području Regionalnog parka Mura - Drava

3.7. Novi projekti na području Regionalnog parka Mura - Drava

3.8. Imidž Regionalnog parka Mura - Drava

4. SWOT ANALIZA I KRITIČNI FAKTORI USPJEHA

4.1. SWOT analiza: Snage i nedostaci te prilike i prijetnje

4.1.1. Snage i nedostaci

4.1.2. Prilike i prijetnje

4.2. Faktori uspjeha

5. CILJEVI I RAZVOJ TURIZMA REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA

5.1. Okvir za definiranje ciljeva

5.2. Ciljevi razvoja turizma

6. VIZIJA REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA KAO TURISTIČKE DESTINACIJE

6.1. Okvir za definiranje vizije

6.2. Vizija

7. POTROŠAČKI SEGMENTI I TURISTIČKI PROIZVODI REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA

7.1. Ciljni potrošački segmenti

7.2. Turistički proizvodi

8. VIZUALIZACIJA „REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA – ŽIVOT ČOVJEKA S RIJEKOM I PRIRODOM“

9. ZAKLJUČAK

10. LITERATURA

GRAFIČKI DIO

Karta 1. Naselja i prometna infrastruktura u Regionalnom parku Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji

Karta 2. Prirodne atrakcije u Regionalnom parku Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji

Karta 3. Antropogene atrakcije u Regionalnom parku Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji

Karta 4. Turistička infrastruktura u Regionalnom parku Mura-Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji

1. Uvod

Projekt je izrađen u sklopu projekta NATREG i njegova izrada financirana je sredstvima Europske unije u sklopu Programa za Jugoistočnu Europu. Naručitelj projekta je *Amt der Kärntner Landesregierung, Abteilung 20 – Landesplanung, Unterabteilung Naturschutz iz Klagenfurta*. Korisnik projekta je *Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Koprivničko-križevačke županije iz Koprivnice*

Projekt NATREG financiran je od strane Transnacionalnog programa suradnje Jugoistočne Europe (SEE). SEE program ima za cilj razvijati transnacionalna partnerstva po pitanjima strateškog interesa u cilju unapređenja teritorijalnog, ekonomskog i socijalnog procesa integracije i da doprinese koheziji, stabilnosti i konkurentnosti u regiji.

Korisnik projekta je Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Koprivničko-križevačke županije.

Cilj ovog projekta je odrediti i valorizirati prirodne i antropogene potencijale za razvoj turizma u Regionalnom parku Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji koji kasnije mogu služiti za izradu Prostornog plana posebnih obilježja Regionalnog parka.

Zahvat ovog projekta odnosi se na Regionalni park Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji i zahvaća deset općina (dijelove devet općina i jednu cijelu općinu): Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Hlebine, Legrad, Novo Virje, Molve, Peteranec i Podravske Sesvete.

Koprivničko-križevačka županija kao i sve općine u svojim vizijama razvoja odnosno planovima ističu još nerazvijene mogućnosti turizma, koji bi mogao pridonijeti neposrednom i posrednom zapošljavanju. Na razini općina još se uvijek pridaje velika važnost razvoju lovnog i ribolovnog turizma.

U ovom projektu polazilo se od činjenice da područje drave ima status Regionalnog parka s aspekta zaštite prirode te da je potrebno vrlo pažljivo planirati razvoj turizma, posebno uvažavajući ekološku komponentu, kako bi se doprinijelo održivom razvoju. Osim što se u projektu prirodni i antropogeni potencijali smještavaju u prostor u organizacijskom smislu ovaj dokument definira nositelje turističkog razvoja koji će kroz provedbu predloženih aktivnosti i projekata očuvati sve potencijale prostora.

Obzirom da niti jedan prostor ne završava strogim administrativnim granicama tako ni ovaj projekt ne bi mogao odgovoriti svojoj svrsi ako ne bi naglašavao komponentu nužnog angažiranja ne samo područja Regionalnog parka Mura - Drava i njenog kontaktnog područja u Koprivničko-križevačkoj županiji, već i šireg područja (cijele županije, susjednih županija i susjednih država). Stoga ovaj projekt ima praktičnu svrhu meritornijeg smještaja

dijela Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji i sagledavanje potencijala ovog dijela Regionalnog parka u cijelom Regionalnom parku Mura - Drava.

Područje koje čine deset općina oko Mure i Drave u Koprivničko-križevačkoj županiji nije homogeno, ali turizam bi mogao biti područje zajedničkog interesa ovih općina. Rijeke Mura i Drava kroz povijest bile su prirodne prepreke, a razvojem turizma te rijeke mogle bi postati poveznice prostora. Što se tiče prirodnih potencijala za razvoj turizma na području Regionalnog parka Mura - Drava, više su se javljala pitanje valorizacije, zaštite i oživljavanja tih potencijala nego pitanje receptibilnosti terena u odnosu na kapacitete. To znači da u ovom projektu veličina prostora nije bila limitirajući čimbenik za određivanje kapaciteta, jer je ovdje prostorna ponuda veća nego što može biti potražnja za kapacitetima.

Status zaštite ovog područja u kategoriji Regionalnog parka te bogato prirodno i kulturno nasljeđe bile su važne pretpostavke za određivanje planskih aktivnosti.

S obzirom na veliku prostornu ponudu proizlazila je nemogućnost i nepotrebnost detaljne turističke kvantifikacije ovog područja.

2. POSTOJEĆE STANJE

Da bi se mogao planirati razvoj turizma na području Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji najprije potrebno je odrediti potencijale te izvršiti njihovu analizu.

2.1. Zaštićena područja prirode i turizam

Prema definiciji IUCN-a¹, zaštićeni prostor predstavlja „**jasno definirano područje koje je priznato sa svrhom i kojim se upravlja s ciljem trajnog očuvanja cjelokupne prirode, usluga ekosustava koje ono osigurava te pripadajućih kulturnih vrijednosti, na zakonski ili drugi učinkoviti način.**“².

Zaštićena područja prirode predstavljaju važan element za očuvanje krhkih ekoloških sustava i biološke raznolikosti, a istovremeno ona mogu putem kvalitetno osmišljenog turizma uvelike pridonijeti ekonomskom razvitku određenom područja.

Veza između zaštićenih područja (kultura i priroda) i turizma stara je koliko i povijest zaštićenih područja.

Aktivnosti u turizmu u zadnjih nekoliko desetljeća pokazuju sve veći interes za zaštićena područja prirode, a to zahtijeva poseban pristup u planiranju i upravljanju zaštićenim područjima.

Zaštićena područja imaju sve veće značenje u razvoju turizma. Prema istraživanju *Instituta za turizam*³ iz Zagreba (2007.):

- Potražnja za turizmom temeljenim na prirodi čini 7 % od ukupne svjetske turističke potražnje; njena godišnja stopa rasta iznosi između 10% - 30%;
- Potražnja za eko turizmom čini između 7 % i 10 % svjetske turističke potražnje s godišnjim stopama rasta između 2% i 4%;
- Potražnja za avanturističkim turizmom, koji je također temeljen na korištenju prirodnih resursa raste po godišnjim stopama od 8%.

Kada dođe do brzog i nekontroliranog razvoja turizma u zaštićenom području, može se izazvati: gubitak turističkih atrakcija, devastacija prostora, degradacija okoliša, gubitak identiteta, a time dolazi do uništenja samog turizma u tom području. Turizam u zaštićenim područjima istovremeno može stvarati koristi kao i štete. Kada se jednom uništi prostor, on se ne može dopremiti s druge lokacije kao određena sirovina za proizvodnju.

¹ Međunarodna unija za zaštitu prirode (IUCN - International Union for Conservation of Nature) je najstarija i najveća globalna mreža suradnika u zaštiti prirode, u koju je učlanjeno više od 1000 vladinih i nevladinih udruga i organizacija te uključeno na dobrovoljnoj osnovi 11.000 znanstvenika i stručnjaka iz više od 160 država.

² <http://www.dzpz.hr/zasticena-podrucja/sto-je-zasticeno-podrucje/sto-je-zasticeno-podrucje-246.html>

³ Institut za turizam, TOMAS trendovi, 2007.

Ključni izazov odvijanja turističkih aktivnosti u zaštićenim područjima prirode je planiranje održivog razvoja, tj. kako planirati i učinkovito upravljati zaštićenim područjima i pri tome osigurati da njihove prirodne vrijednosti i dobra koja privlače turiste budu zaštićeni i sačuvani za buduće generacije? Iako je veza između održivog turizma i zaštićenih područja kompleksna i ponekad za prostor nepovoljna, turizam predstavlja kritičnu komponentu, koju treba pažljivo planirati.

Istrošene ili uništene prirodne atrakcije bitno umanjuju atraktivnost turističkih lokaliteta. Iako turističko / izletničko posjećivanje može imati pozitivne i negativne učinke na zaštićeno područje, prihodi ostvareni posjećivanjem ili drugim oblicima turizma u zaštićenim područjima mogu pridonijeti njegovom očuvanju i razvoju. Turistički prihodi zaštićenih područja mogu se koristiti za financiranje manje atraktivnih zaštićenih područja ili zaštićenih područja u kojima bi značajnije posjećivanje moglo ugroziti same razloge osnivanja takva područja.

*Konvencija o biološkoj raznolikosti*⁴ podrazumijeva osmišljene aktivnosti u turizmu kao djelatnost koja može pridonijeti očuvanju biološke raznolikosti širom planete. Zato je izuzetno važno u javnosti, prema Konvenciji, promovirati i prezentirati smjernice za održivo planiranje i upravljanje turističkim aktivnostima u osjetljivim ekološkim sustavima i staništima te biološke raznolikosti.

Osim što se u zaštićenim područjima mogu odvijati različiti oblici / vrste turizma, turizam se treba koristiti za proširenje znanja o prirodnim ekološkim sustavima i biološkim resursima te pridonijeti većem uvažavanju prirodnih vrijednosti. To je povezano i s planovima zaštite i unapređenja kulturnih dobara kao npr. očuvanje tradicionalnih umjetnosti i zanata a koji pridonose održivom korištenju bioloških resursa, ali i održavanju ekonomija lokalnih zajednica.

Autentičan prirodni prostor predstavlja prvorazrednu gospodarsku sirovinu, kvalitetno osmišljeni različiti i specifični sadržaji za potrebe turizma u zaštićenim područjima mogu predstavljati specifičan turistički proizvod.

Negativni utjecaji i pritisci na zaštićena područja od turizma najčešće su vidljivi kroz: zaposjedanje i uništavanje prirodnih površina (krčenje šuma, erozija i gubitak biološke raznolikosti, promjena staništa, proizvodnja i odlaganje otpada, itd.), neprimjerenu izgradnju u pojedinim područjima, narušavanje prostorne strukture neravnomjernim razmještajem smještajnih kapaciteta, neadekvatan prometni pristup, uništavanje zelenih površina, zauzimanje vodnog dobra, itd. Isto tako prekobrojni korisnici prostora (pješaci, biciklisti, jahači, kanuisti, lovci, ribolovci, itd.) ometaju biljni i životinjski svijet. Zato je prije izrade planova razvoja turizma potrebno izvršiti valorizaciju prirodnih i antropogenih potencijala te

⁴ Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti (Narodne novine, međunarodni ugovori, br. 6/1996)

na temelju toga odrediti područja – zone – većeg ili manjeg intenziteta i planirati aktivnosti u turizmu (zona temeljnog fenomena, tampon zone, zona kontakta).

Kvalitetno planirane, odnosno osmišljene aktivnosti u turizmu razvijaju određeno područje koristeći zaštićeno područje kao vrijedno dobro koje je potrebno očuvati za buduće generacije, a pri tome se osiguravaju suvremeni uvjeti života i rada za lokalno stanovništvo i posjetitelje. Planovi razvoja turizma u zaštićenim područjima moraju sadržavati ekološku komponentu, jer treba čuvati zaštićene vrijednosti prirode i osigurati jednakovrijedne (ne identične) uvjete života i rada lokalnog stanovništva.

2.2. Zaštita prirode i Regionalni park Mura - Drava

Sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode⁵ *regionalni park je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne, nacionalne ili područne važnosti i krajobraznim vrijednostima karakterističnim za područje na kojem se nalazi. U regionalnom parku dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga.*

Područje Mure – Drave sukladno rješenju Ministarstva kulture od 04. veljače 2008. godine imalo je status preventivne zaštite Regionalnog parka Mure - Drave i prostirao se kroz pet hrvatskih županija: Međimurske, Varaždinske, Koprivničko-križevačke, Virovitičko-podravske i Osječko-baranjske županije.

Svrha preventivne zaštite Regionalnog parka Mura - Drava bilo je očuvanje prirodnih tipova staništa ugroženih na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i europskoj razini, svih svojti koje na njima obitavaju, izuzetnih krajobraznih vrijednosti, geološke baštine te kulturnih dobara, kako bi se unaprijed zaustavile aktivnosti koje prijete narušavanju, uništenju ili nestanku tog ekološki vrijednog prostora.

Vlada je 10. veljače 2011. donijela Uredbu o proglašenju Regionalnoga parka Mura - Drava („Narodne novine“ br.22/11).

Proglašenje područja Drave i Mure Regionalnim parkom treba potaknuti i omogućiti očuvanje tog prostora, a planiranje specifičnih gospodarskih aktivnosti (npr. održivi turizam/ekološki turizam) trebalo bi omogućiti njegov održivi razvoj.

Regionalni park obuhvaća poplavno područje duž riječnih tokova, a uključuje i prijelazno područje s poljoprivrednim površinama i manjim naseljima uz rijeke sve do ušća Drave u Dunav kod Aljmaša.

Obzirom da je ljudska aktivnost oblikovala i očuvala veliki dio prirodnih vrijednosti zbog kojih je zaštita i predložena, zaštita u predloženoj kategoriji regionalnog parka dopušta one

⁵ Narodne novine br. 70/05, 139/08

gospodarske aktivnosti koje mogu pridonijeti održivom razvoju. Naselja unutar i u kontaktnoj zoni parka predstavljaju njegov integralni dio, a ovom kategorijom zaštite potrebno je osigurati i potaknuti njihov održivi razvoj kako bi se zaustavili trendovi smanjenja broja stanovništva (depopulacije).

Različite aktivnosti, poput uređivanja vodotoka, eksploatacije šljunka i pijeska iz korita rijeka, izgradnje elektrana, onečišćenje voda, krivolov, intenziviranje poljodjelstva, neki vidovi turizma i rekreativnih aktivnosti, ukoliko nisu adekvatno regulirane mogu ugroziti prirodne vrijednosti ovog područja. Za ptice su vrlo značajne rijeke sa šljunkovitim i pjeskovitim sprudovima i otocima, niskom obalom i odronjenim strmim riječnim obalama te bi daljnje kanaliziranje rijeka moglo uništiti spomenuta staništa i time uzrokovati nestanak ptičjih vrsta vezanih za ta staništa.

Tablica 1. Površina Regionalnog parka Mura - Drava po županijama

Županija	Ukupno (ha)	Udio u površini parka%
Međimurska	18.089,13	20,28%
Varaždinska	9.809,87	11,00%
Koprivničko-križevačka	16.835,98	18,87%
Virovitičko-podravska	17.816,55	19,97%
Osječko-baranjska	26.652,81	29,88%
Ukupna površina:	89.204,36	

Dužina Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji iznosi cca 65,00 km a širina do 8,00 km.

Na području Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji nalaze se pojedinačni lokaliteti koji već posjeduju određeni stupanj zaštite prirode a njima upravlja *Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Koprivničko-križevačke županije*. Zaštićena područja su:

- posebni zoološki rezervat *Veliki Pažut*,
- značajni krajobraz *Čambina*
- spomenik prirode *Skupina stabala hrasta lužnjaka koja se nalaze u parku koji okružuje zgradu šumarije Repaš*.

Obzirom da zaštita dravskog područja pridonosi očuvanju biološke raznolikosti ona ulazi u sastav Nacionalne ekološke mreže Republike Hrvatske. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju navedeno područje postat će dio ekološke mreže Europske unije. Slijedom navedenog

područje Regionalnog parka Mura - Drava nalazi se u području za koji se primjenjuje NATURA 2000.⁶

Ovo područje predstavlja jedno od posljednjih doprirodnih riječnih tokova u Europi koje obiluje raznolikošću rijetkih i ugroženih staništa kao npr. poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita i meandri, kao i strmo odronjene obale u kojima se gnijezde strogo zaštićene vrste ptica.⁷

Regionalni park Mura-Drava dio je jednog od najvažnijih europskih riječnih ekosustava poplavnog područja rijeka Drave, Mure i Dunava, a time je i dio najvećeg planiranog jedinstvenog riječnog prekograničnog *Svjetskog rezervata biosfere* u Europi (UNESCO), koji bi se protezao kroz nekoliko država: Austriju, Sloveniju, Hrvatsku, Srbiju i Mađarsku.

Stoga je predloženo donošenje *Deklaracije o uspostavi Prekograničnog rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav*⁸ kojim bi se uspostavilo najveće zaštićeno područje u Europi.

2.3. Opće karakteristike Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji

Na području regionalnog parka prevladava kontinentalna klima, što omogućava različite ljetne i zimske aktivnosti. Rijeke Mura i Drava čine specifičan riječni prostor na prostoru Koprivničko-križevačke županije koji je bogat prirodnim (flora, fauna, geološke vrijednosti) i kulturnim dobrim. Najprepoznatljiviji prirodni i kulturni identitet prostora čine rijeke Mura i Drava. Uvrštavanje u kategoriju regionalnog parka omogućio bi zaštitu svih potencijala, uz istovremeno dopuštanje gospodarskih aktivnosti te otvaranje nove perspektive održivog razvoja.

Kao što je navedeno u prethodnom poglavlju, područje Regionalnog parka Mura - Drava dio je jednog od najvažnijih europskih riječnih ekosustava: poplavnog područja rijeka Drave, Mure i Dunava, a time je i dio najvećeg planiranog jedinstvenog riječnog prekograničnog *Svjetskog rezervata biosfere* u Europi (UNESCO) koji bi se protezao kroz nekoliko država.

Za očuvanje prostora Regionalnog parka posebno su značajna vlažna staništa koja spadaju među najugroženija u Europi, a predložena su za zaštitu na nacionalnoj razini. To su: poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita, meandri, sprudovi, strme odronjene obale, zatim izuzetno bogatstvo ornitofaune i ihtiofaune te druge brojne ugrožene i rijetke vrste na nacionalnoj i europskoj razini kao i vrijedni specifični krajobrazni sklopovi koji

⁶ NATURA 2000 je ekološka mreža koja obuhvaća područja važna za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Za područje za koje se primjenjuje NATURA 2000 primjenjuju se: *Direktiva o zaštiti ptica* (Council Directive 79/409/EEC) i *Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore* (Council Directive 92/43/EEC).

⁷ Na ovom području zabilježeno je 177 vrsta ptica od kojih je 6 kritično ugroženih, 14 ugroženih, 11 rizičnih, 29 niskorizičnih, 29 najmanje zabrinjavajućih, 7 nedovoljno poznatih te 3 regionalno izumrlih. Jedna od njih je i mala čigra (*Sterna albifrons*) koja je na ovim prostorima, šljunkovitim, pjeskovitim i dinamičnim dravskim obalama pronašla adekvatan prostor za svoj dom.

⁸ Deklaraciju bi trebale potpisati Austrija, Slovenija, Mađarska, Srbija i Hrvatska.

se mijenjaju (od prirodnog prostora uz same rijeke prema kulturnom antropogenom krajobrazu) od samih rijeka do rubnih dijelova parka s razvučenim naseljima.

Ovo prirodno područje ugroženo je različitim antropogenim aktivnostima, a posebice onim koji mogu utjecati na režim površinskih i podzemnih voda te hidromorfološke riječne procese. Na rijeci Dravi uzvodno od ušća Mure smještene su 22 hidrocentrale od čega su tri u Hrvatskoj, a planira se izgradnja novih u Hrvatskoj i susjednim državama. U srednjem i donjem toku rijeke Drave provode se mjere zaštite od poplava te aktivnosti vezane uz održavanje plovnog puta i eksploataciju riječnih sedimenata.

Na području *Regionalnog parka* osim neizgrađene potrebne infrastrukture vezane na odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, najveće postojeće prijetnje s aspekta zaštite okoliša su praonica vagona u Botovu, ilegalne eksploatacije šljunka, bespravna gradnja uz jezera i mrtvice, neprimjereno tretiranje poljoprivrednih površina i neprimjerena izgradnja.

Na prostoru Regionalnog parka vrši se eksploatacija plina, a najveća plinska stanica je na području općine Molve. Na prostoru *Regionalnog parka* također je evidentirano više geotermalnih izvora, ali njihovi kapaciteti još nisu dovoljno, niti istraženi, niti iskorišteni u poljoprivredne i turističke svrhe.

Na razini županije, usvojen je Prostorni plan Koprivničke-križevačke županije kojim je 2007. godine predložena granica Regionalnog parka Mura - Drava. Sve općine u svojim prostornim planovima uređenja ističu još nerazvijene mogućnosti turizma te kako bi on mogao pridonijeti neposrednom i posrednom zapošljavanju. Na razini općina još se uvijek pridaje velika važnost ribolovnom i lovnom turizmu. U prostornim planovima uređenja ovih deset općina jedino općine Legrad i Podravske Sesvete imaju planirana područja ugostiteljsko-turističke namjene.

Uređenje javnih prostora na području općina uglavnom ne zadovoljava u kontekstu razvoja kvalitetnih turističkih odredišta. Pri tome se misli na uređenje ulica, trgova, pročelja, zelenih površina, rasvjetu, komunalnu opremu, itd., što pridonosi ugodnom i kvalitetnom boravku. Jedino se za općinu Molve može reći da odskoče od navedenog, što dokazuje nekoliko nagrada za uređenje kontinentalnih mjesta (Srebrni cvijet Europe u kategoriji uređenosti i kvalitete života, 2009; druge nagrade u Hrvatskoj za najuređenije mjesto).

Regionalnim operativnim programom (ROP, 2006) navedeno je da je turistička ponuda na području Koprivničko-križevačke županije nedovoljno prepoznata i osmišljena. Također je istaknuto da na razini županije prevladava niska razina turističke opremljenosti, slaba medijska pokrivenost te nedovoljno razvijeno ugostiteljstvo. Strateški marketinški plan iz 1997. godine, koji je izradio Institut za turizam, prepoznao je turističke potencijale Drave te je predložio izradu razvojnog turističkog projekta za Dravu.

2.4. Demografske karakteristike

Tragovi naseljenosti na području Regionalnog parka Mura - Drava sežu od neolitika, ali se ne može govoriti o gustoj mreži naselja kroz povijest.

U naseljima koja se nalaze unutar Regionalnog parka Mura - Drava, u Koprivničko-križevačkoj županiji prema popisu stanovništva iz 1991. godine živjelo je 20.341 stanovnika, a prema popisu stanovništva 2001. godine živjelo je 18.638 stanovnika, što znači da je naseljima zabilježen pad broja stanovnika. Većina aktivnog stanovništva bavi se poljoprivredom, stočarstvom, povrtlarstvom, i šumarstvom.

Sva naselja na području Regionalnog parka imaju negativan demografski predznak, osim novo nastalo naselje Čingi Lingi koje broji sedam stanovnika.

2.5. Prometne karakteristike

Područje Mure i Drave u Koprivničko-križevačkoj županiji gotovo je sa svih strana okruženo relativno dobrim obodnim prometnicama, koje pružaju veliki izbor mogućnosti ulaska u zaštićeno područje. Izuzetak je granično područje Hrvatske i Mađarske, koje će se postupno „omekšati“ ulaskom Hrvatske u Europsku uniju. Cijeli prostor Regionalnog parka Mura - Drava zbog svog položaja i relativno snažnog tranzitnog prometa (cestovnog i željezničkog) ubraja se u važan interregionalni prostor Hrvatske i Europe.

Podravska cestovna magistrala ne nalazi se u samom Regionalnom parku, već se paralelno pruža uz Dravu, ali svojim uzdužnim smjerom Varaždin – Koprivnica – Osijek, može se reći da prati zaštićeno područje. Tu uzdužnu cestu treba poprečno povezati s Dravom.

Ostale ceste unutar zaštićenog područja (lokalne i nerazvrstane ceste) dobro povezuju naselja, ali na nekim mjestima je potrebna njihova rekonstrukcija. Potrebno je daljnje uređenje cestovne mreže. Slaba turistička signalizacija na cestovnim prometnicama otežava kretanje i snalaženje u prostoru.

Cestovni prijelaz preko Drave na području Regionalnog parka u Koprivničko-križevačkoj županiji omogućen je preko dva mosta za odvijanje cestovnog prometa (Gola i Repaš).

Planirana je trasa nove autoceste Vrbovec – Koprivnica – Gola, koja će prolaziti preko Regionalnog parka. Trasa prolazi jugoistočno od Sigeteca, obilazi južno selo Komatnicu, prelazi preko rijeke Drave i izbija istočnim rubom Ješkova, a na južnom rubu naselja Gola planira se izgradnja prometnog čvorišta.

Osim cestovnih prometnica, uz i kroz područje Regionalnog parka prolazi željeznička pruga. Uz područje Regionalnog parka prolazi željeznička pruga Varaždin – Koprivnica – Osijek, dok sjeverozapadni dio parka sječe željeznička pruga Rijeka – Zagreb – Koprivnica – Budimpešta (paneuropski koridor Vb).

Riječni promet zbog dubine, kao i meandra na Dravi na predmetnom području odvija se povremeno na pograničnim prijelazima Ferdinandovac – Vizvar i Legrad – Ertiloš. Na rijeci Dravi trenutno su u funkciji tri skelna prijelaza (Novo Virje, Ferdinandovac i Podravske Sesvete) te jedan na rijeci Muri.

2.6. Kvalitativna i kvantitativna obilježja turističke ponude

Turizam na prostoru Regionalnog parka Mura - Drava je vrlo slabo razvijen, što govori i podatak da je 2009. godine službeno zabilježeno 28 turista i 47 noćenja. Na navedenom području (deset općina) najveći turistički promet zabilježen je 2003. godine kada je zabilježeno 208 turista i 560 noćenja. Navedene brojke ukazuju da se na području Regionalnog parka u Koprivničko-križevačkoj županiji smanjuje broj turista i broj noćenja od 2003. godine.

Unutar Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji nema hotelske ponude, a ugostiteljska kao i ponuda smještaja vrlo je slaba i to svega u nekoliko općina. Smještaj je moguć jedino u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (3 OPG), ribičkim domovima i napuštenim karaulama.

Iz niže prezentiranih tablica vidljivo je da su turistička noćenja prisutna samo u četiri od deset općina u Regionalnom parku a to su: Drnje, Gola, Legrad i Molve.

U niti jednoj općini nije evidentirano devetogodišnje kontinuirano odvijanje turističkih aktivnosti. U općini Drnje turisti su zabilježeni od 2002.-2005. godine, u općini Gola turisti su prisutni samo u 2010. godini, u općini Legrad u 2001., 2003. i 2004. godini. U općini Molve turisti se evidentiraju od 2005. do 2010. godine. Navedeno upućuje da je iskorištenost smještajnih kapaciteta vrlo, vrlo slaba.

Na području Regionalnog parka zanemarene su usluge turističkih agencija iz županije ili susjednih županija. Obzirom da se radi isključivo o onom dijelu turističkog prometa koji se statistički obuhvaća, iskazane veličine ne predstavljaju i efektivno ostvaren broj posjetitelja navedenog prostora, jer ne postoje podaci o broju jednodnevnih izleta ili jednodnevnih posjetitelja na području Regionalnog parka. Pretpostavlja se da turističke atrakcije na području Regionalnog parka privlače izletnike na kraći boravak (galerije, biciklističke staze, razne manifestacije) ili jednodnevne posjetitelje iz županije ili susjednih županija.

Kao razlog za smanjenje broja turista i broja noćenja predstavnici jedinica lokalne samouprave navode izmjene Zakona o lovu, što ima za posljedicu pad broja korisnika lovnog turizma.

Tablica 2: Broj turista i broj noćenja u noćenja u RP Mura-Drava u KKŽ

	Broj turista	Broj noćenja
2001	39	310
2002	35	252
2003	208	560
2004	119	272
2005	192	484
2006	107	135
2007	132	164
2008	66	229
2009	28	47
2010	84	142

Izvor: BIST, Institut za turizam

Tblica 3. Smještaj i noćenje u općini Drnje

	2002.	2003.	2004.	2005.
Br. objekata	1	1	1	1
Broj soba i apartmana	4	4	4	4
Broj ležajeva	12	8	8	8
Broj noćenja	252	443	209	327

Izvor: BIST, Smještaj u općini Drnje, Institut za turizam

Tablica 4. Smještaj i noćenje u općini Gola

	2010.
Broj objekata	1
Broj soba i apartmana	6
Broj ležajeva	16
Broj noćenja	104

Izvor: BIST, Smještaj u općini Gola, Institut za turizam

Tablica 5. Smještaj i noćenje u općini Legrad

	2001.	2003.	2004.
Broj objekata	1	1	1
Broj soba i apartmana	8	7	7
Broj ležajeva	22	21	21
Broj noćenja	310	117	67

Izvor: BIST, Smještaj u općini Legrad, Institut za turizam

Tablica 6. Smještaj i noćenje u općini Molve

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
Broj objekata	0	0	1	0	0	0
Broj soba i apartmana	3	3	3	3	3	3
Broj ležajeva	7	7	7	7	7	7
Broj noćenja	157	135	164	229	47	38

Izvor: BIST, Smještaj u općini Molve, Institut za turizam

Ovaj prostor sadrži izuzetne ekološke i krajobrazne vrijednosti od lokalne, regionalne, nacionalne i međunarodne važnosti. Prirodan prostor oblikovan je i očuvan zbog djelovanja prirode i ljudi, a zajedno s izuzetno bogatom kulturnom i tradicijskom baštinom čine jedinstvenu cjelinu. Stoga su zaštita prirode i održivi gospodarski razvoj ključni elementi za očuvanje ovog prostora. Nažalost, u užem prostoru parka prisutna je depopulacija u posljednjih 50 godina.

Sagledavajući ove činjenice kao i površinu Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji vidljivo je da postoje potencijali za razvoj različitih oblika turizma koji svakako moraju imati ekološku komponentu za održivi razvoj cijelog područja.

3. TURISTIČKA RESURSNA OSNOVA REGIONALNOG PARKA

3.1. Opće značajke turističke osnove

Područje Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji zauzima osobito važan i potencijalno turistički zanimljiv dio cjelokupnog prostora Regionalnog parka, a pogotovo dijela koji pripada Hrvatskoj. Naime, tu se radi o dijelu toka rijeke Drave koji je skoro u potpunosti u prirodnom stanju, a znatnim dijelom je u izvornom prirodnom stanju i veliki dio njegovog najbližeg okruženja.

Time ovaj prostor ima znatno veću ekološku težinu od susjednog zapadnog dijela toka Drave u Varaždinskoj i Međimurskoj županiji, koji je velikim dijelom umjetno reguliran izgradnjom brana za hidroelektrane i stvaranjem velikih umjetnih jezera. On je prirodno vredniji i potencijalno turistički atraktivniji i od susjednih dijelova na istoku u Virovitičko-podravskoj županiji i prostora na lijevoj obali rijeke Drave u Mađarskoj, jer obuhvaća znatno veće površine pod izvornim šumama te u okviru različitih zaštićenih područja. Tu se u prvom redu misli na Posebni zoološki rezervat Veliki Pažut i Značajni krajobraz Čambina s vrlo dobro očuvanim prirodnim značajkama.

Ipak, niti navedeni zaštićeni prostori ni ostali prirodno atraktivni dijelovi Regionalnog parka do sada nisu imali značajniju turističku funkciju osim u manjoj mjeri u okviru ribolovnog i lovnog turizma. Uz opće poznati problem nerazvijenosti i zanemarivanja kontinentalnog turizma u Hrvatskoj tome je doprinio i nedostatak jakih atrakcija koje bi mogle privući značajniji broj turista. Zbog toga bitno veću turističku važnost u ovom prostoru imaju lokaliteti u neposrednoj blizini dijela Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji, odnosno u njegovoj funkcionalnoj kontaktnoj zoni koja obuhvaća preostale dijelove deset općina koje participiraju u Parku.

Svi lokaliteti navedeni su i klasificirani prema važnosti i razini turistifikacije u tablici u nastavku. Stopostotna turistificiranost podrazumijeva potpunu opremljenost za turističko posjećivanje i uključenost u promidžbene aktivnosti, 66-postotna razmjerno dobru te 33-postotna slabiju, ali uz povremeno turističko korištenje. Turistificiranost razine 0 posto odnosi se na lokalitete koji nisu u turističkoj funkciji, s time da su oni koji se tek planiraju označeni u zagradi. Zelena boja korištena je za prirodne atrakcije, smeđa za antropogenu baštinu te plava za ostale turistički zanimljive sadržaje.

Tablica 7. TURISTIČKI LOKALITETI PODRUČJA REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA U KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI PREMA STUPNJU TURISTIFICIRANOSTI I VAŽNOSTI (prema metodologiji E. Kušena)

	Međunarodna	Nacionalna	Regionalna	Lokalna
100% turistificiranost				
66% turistificiranost	GALERIJSKA CE-STA (/Koprivnica/ - Hlebine – Pete-ranec - Đelekovec – Gola – Molve – Novo Virje – Pod-ravske Sesvete – Kloštar Podravski - Đurđevac)	Galerija Večenaj i Galerija Gola, Gola Galerija Molve	Jezero/kupalište Čingi Lingi Molve	
	Galerija naivne umjetnosti i zbirka Generalić Hlebine	Crkva Sv. Marije Molve (hodočašće)	Ribički dom i lučica Lepa Greda Ferdinandovac	Jezero Drnić Novo Virje
		Jezero/kupalište Šoderica Legrad/Drnje	Kupalište na ušću Mure u Dravu sa Halasz čardom Legrad	
33% turistificiranost		PZR Veliki Pažut Legrad - ušće Mure u Dravu	Spomenik prirode Skupina stabala hrasta lužnjaka u parku kod šumarije Repaš - Gola	Zavičajna zbirka u općini Ferdinandovac
		Značajni krajobraz Čambina, Gola (edukativni centar i ekoturizam)	Evangelička crkva Legrad	Kip Ivana Nepomuka Botovo (Drnje)
	BICIKLISTIČKA STAZA DRAVA ROUTE	PUTEVIMA ZRINSKIH (Legrad i dalje prema Čakovcu)	Župna crkva Sv. tri kralja iz 19. st. s kurijom župnog dvora Gola	Galerija Cugovčan Podravske Sesvete
		Zavičajni muzej Đelekovec (Virius, Miškina, Kanižaj, Matočec)	Crkva Rođenja Marijina Drnje (hodočašća)	Ekološki vrt Mira Podravske Sesvete
		Etno naselje Torčec kod Drnja (kukuruznjaci)	Zgrada kapetanije i Galerija Sabolić u Peterancu	Galerija Novo Virje
	RIBOLOV UZ DRAVU	Crkva Svetog Trojstva Legrad i pilovi u parku	Župna crkva Sv. Ferdinanda iz 19. st. Ferdinandovac	Jezero Gabajeva Greda Hlebine
		Crkva Sv. Katarine Hlebine (naivci Križni put)	Župna crkva Svih Svetih Podravske Sesvete	Konjički klub Galop d.o.o. Peteranec
		Galerija Mije Kovačića Gornja Šuma	Crkva Sv. Marka Sigetec	
		Ješkovo – mrtvica – državno prvenstvo u ribolovu Gola	ostaci srednjovjekove utvrde Pepelare Ždala kod Gole	
			Spomenik Zrinskim Legrad Mlinarska staza Molve	

	(REGIONALNI. PARK MURA – DRAVA)	Repaška šuma Molve	Slikovito selo Komatnica	„Peteranske livade“ - prijedlog za spomenik prirode
	(Planirana Kuća Krste Hegedušića Hlebine)	MLINOVI NA DRAVI	Karaula uz Dravu i konjaništvo P. Sesvete	Tursko groblje Đelekovec
	(Planirani Dravski muzej Gola)	Prekodravska područja Husinje i staro selo Brod Ferdinandovac	Sijunčara Šarije / Đuraševa Greda, P. Sesvete	arheološko nalazište Crlenik P. Sesvete
		Prekodravska pod-ručja Veliko i Malo Zimolezje, Novi Virje		obiteljska kuća Kalan iz 19. st Gola
	(SVJETSKI REZERVAT BIOSFERE MURA-DRAVA)	Planirano naselje Ferdinandovac iz 1845. godine	tradicija ispiranja zlata Legrad	Sljunak Botovac Drnje
	(BIC. STAZA BALATON - LONJ-SKO POLJE)	(Planirani „Jurski park“ Sekuline Molve)	tradicija ispiranja zlata Gola	Solana Drnje
0% turistificiranost	(STAZA PLANI-RANIH NASELJA Novigrad - Virje - Đurđevac – Kalinovac - Ferdinandovac - Ždala) + Mađarska (Belavar/Heresin)	(Planirano etno selo i grob Ivana Generalića u Siget-cu kod Peteranca)	park skulptura „Cigla Alba“ D. Ciglara Gola	Jezero Vidak Đelekovec
		Tradicija sviranja na cimbalama, gajdama i šaltrama (frulama) Podravske Sesvete	(Potencijalna atrakcija „ Dravska neman“ Legrad)	Jezero Betonara Đelekovec
		GASTRONOMIJA (požirak i žuta miga Đelekovec, mudlini Peteranec)	(Pristanište Molve)	Jezero Prosenica Hlebine
		(Skela i robinzonski turizam u Preko-dravlju Rusinovac, Podravske Sesvete)	Geotermalni izvor i potencijalno kupalište Bušotina Repaš 32, Molve	Kupalište na Dravi Peteranec
		Geotermalni izvor i potencijalno kupalište Kutnjak Legrad	(Planirani motel i kamp Bakovci Ferdinandovac)	Kupalište na Dravi Crnec Novo Virje
		Geotermalni izvor i pot. kupalište Dravka 1 Ferdinandovac	(Planirani pješački most kod ušća Mure u Dravu Legrad)	

3.2. Prirodna baština

Prirodna baština Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji obiluje brojnim privlačnim prirodnim resursima. Ipak, izuzme li se općenita važnost pridravskog prostora kao potencijalnog dijela jednog od najvećih europskih područja zaštićenih kao Svjetski rezervat biosfere, nijedan pojedinačni prirodni lokalitet nema međunarodni značaj s turističkog stanovišta. Naime, na području Koprivničko-križevačke županije ne postoji nijedno područje zaštićeno na državnoj razini kao nacionalni park ili park prirode, nego samo prirodni lokaliteti koji se štite na županijskoj razini. Više od deset takvih lokaliteta na u Županiji na širem području zone Mura - Drava nalaze se samo tri - već spomenuti zaštićeni lokaliteti Čambina i Veliki Pažut te Spomenik prirode Skupina stabala hrasta lužnjaka u parku kod šumarije Repaš - Gola.

Čambina i Veliki Pažut ističu se očuvanom močvarnom vegetacijom, lijepim hrastovim šumama i bogatim životinjskim, osobito ptičjim svijetom. Ipak, postoji i potencijalni konflikt između osnovnih vrsta turizma koji se tu mogu razvijati – tu se misli primarno na lovni i ribolovni turizam te promatranje prirode. Ista opaska vrijedi i za očuvanu močvarnu šumu Repaš kod Molvi koja za sada niti nema status posebno zaštićenog područja. Uz šumu Repaš, za zaštićeni status spomenik prirode predložen je i lokalitet „Peteranske livade“.

Neovisno o statusu zaštićenosti, treba svakako voditi računa o velikom značaju prirodnih područja uz rijeku Dravu kao ribolovni lokaliteta, a mnogih prostora uz nju i kao atraktivnih lovačkih destinacija. Sama rijeka Drava i neka veća jezera značajni su i kao prostori pogodni za sportove na vodi (rafting, kajaci i kanui), a prirodnu baštinu čine i mnogobrojni za sada u turističkom smislu neiskorišteni geotermalni izvori.

S obzirom na međunarodni karakter zaštićenog područja, odnosno Svjetskog rezervata biosfere Mura - Drava, raste i važnost biciklističkih puteva kroz atraktivan prirodni krajolik uz Dravu. Biciklistička staza *Drava route* prolazi kroz većinu općina koje participiraju u regionalnom parku i već se uspjela afirmirati kao zanimljiv turistički sadržaj. Sličan bi značaj mogla i imati i planirana međunarodna biciklistička veza *Balaton - Lonjsko polje*, koja prolazi kroz istočni dio područja Koprivničko-križevačke županije u Regionalnom parku Mura - Drava (Ferdinandovac, Novo Virje, Molve i Gola).

3.3. Antropogena baština

3.3.1. Baština naivnog slikarstva

Glavni privlačni antropogeni resursi promatranog područja odnose se na bogatu baštinu naivnog slikarstva Srednje Podravine. To se u prvom redu odnosi na Hlebine s Galerijom naivne umjetnosti i Zbirkom Generalić potencijalnom Spomen kućom utemeljitelja Hlebinske slikarske škole Krste Hegedušića kao lokalitete koji imaju međunarodnu važnost.

Uz Hlebine kao središnju lokaciju naivnog slikarstva veću važnost imaju galerijski kapaciteti u općini Gola iz koje dolazi Ivan Večenaj, zatim u općini Molve s galerijom u samim Molvama i u Gornjoj Šumi kao rodnom mjestu slikara Mije Kovačića te Đelekovec kao rodno mjesto slikara Mirka Viriusa. Ostali lokaliteti su regionalnog ili lokalnog značaja i odnose se primarno na općinske zbirke u Novom Virju, Peterancu (Galerija Sabolić) Podravskim Sesvetama (Galerija Cugovčan i Ekološki vrt mira), a mogle bi im se pridodati i još neke lokalne zbirke poput onih u Ferdinandovcu i Novom Virju.

Treba ipak imati na umu da je zlatno doba visokog kotiranja naivne umjetnosti prošlo, što svjedoči aktualna slaba posjećenost hlebinske i drugih galerija te razmjerno niska komercijalna vrijednost slika tzv. Hlebinske škole. Problem je i slaba razina turistificiranosti ovih resursa, odnosno neopremljenost lokaliteta na kojima se oni nalaze potrebnim pratećim turističkim sadržajima kao što su smještajni objekti, restorani i sl. Formiranje Svjetskog rezervata biosfere Mura - Drava pruža mogućnost ponovnog otvaranja interesa za izvornu umjetnost, posebice kroz međunarodnu suradnju te kroz potencijalno zanimljive međunarodne inicijative kao što je ideja o uređenju Dravskog muzeja u Goli.

3.3.2. Kulturni turistički putovi

Važnost naivnog slikarstva implicira i potencijalno međunarodnu turističku važnost već oformljene Galerijske ceste koja povezuje Golu, Đelekovec, Hlebine, Gornju Šumu, Molve, Novo Virje i Podravske Sesvete i dalje se nadovezuje na lokalitete izvan zone Mura – Drava. Ti lokaliteti u prvom redu uključuju gradove Koprivnicu i Đurđevac sa svojim galerijskim kapacitetima te obližnje Batinske, odnosno općinu Kalinovac, kao rodno mjesto još jednog slikarskog velikana Ivana Lackovića Croate.

Ne treba zanemariti niti potencijal jedinstvenih planskih naselja u ovom prostoru, posebice Ferdinandovca i Ždale, s time da bi postojanje sličnih naselja u okruženju moglo rezultirati i eventualnim formiranjem kulturnog puta koji bi ih povezao. Tu se u prvom redu misli na Novigrad Podravski, Virje, Đurđevac i Kalinovac u Koprivničko-križevačkoj županiji te Belavar

i Heresin u susjednoj Mađarskoj. Budući da je nekad bio dio Međimurja, Legrad je uključen i u kulturni put „Putevima Zrinskih“, koji se odnosi na najpoznatije vladare Međimurja u prošlosti, a na području općine Legrad s lijeve strane rijeke Mure nalazi se i spomenik Zrinskima.

3.3.3. Sakralna baština

Područje deset općina Koprivničko-križevačke županije koje participiraju u Regionalnom parku Mura - Drava raspolaže i bogatom sakralnom baštinom, s time da je ona, za razliku od međunarodnog potencijala baštine naivnog slikarstva i turističkih puteva u najboljem slučaju samo nacionalnog značaja. To se u odnosi na sakralne objekte u sklopu hodočasničkih lokaliteta kao što su crkva Uznesenja blažene djevice Marije u Molvama i u manjoj mjeri Rođena Marijina u Drnju, zatim župna crkva Svete Katarine u Hlebinama zbog unutrašnjosti koju su dijelom oslikali naivni slikari te na monumentalnu župnu crkvu Svetog Trojstva u Legradu.

Potencijalno su vrijedne i zanimljive župna crkva Sveta tri kralja s kurijom u Goli, Svetog Ferdinanda u Ferdinandovcu, Svih Svetih u Podravskim Sesvetama, Svetog Marka u Sigetecu u općini Peteranec te jedinstvena evangelička crkva u Legradu, no njihova je važnost ipak regionalnog karaktera. Nedaleko Legrada u Botovu je i zanimljiv spomenik Ivanu Nepomuku.

3.3.4. Etnografska baština i manifestacije

Izuzetno vrijedna podravska etnografska baština za sada se u manjoj mjeri koristi samo u etno naselju Torčec kod Drnja, čiji kukurušnjaci bi uz nešto bolju interpretacijsku opremljenost već sada mogli predstavljati atrakciju nacionalnog značaja. Na sličan način valjalo bi bolje iskoristiti potencijale nekih drugih naselja kao što su izolirana i stoga očuvana Komatnica ili Sigetec poznat po snimanju nekoć vrlo popularne TV serije „Gruntovčani“ i po grobu Ivana Generalića.

Baština „Gruntovčana“ već se dijelom koristi kroz manifestaciju „Gruntovčanijada“, a valja spomenuti i neke druge manifestacije kao npr. „Crveni makovi“ u Đelekovcu, „Galovićeve jeseni“ u Peterancu ili „Dravski šibiki“ u Gotalovu kod Gole. Velike su mogućnosti i korištenja bogate gastronomske baštine (Đelekovec, Peteranec), izvorne glazbe (Podravske Sesvete), tradicionalnog ispiranja zlata u Dravi (Legrad, Gola), itd.

3.3.5. Ostala antropogena baština

Turistički potencijal nacionalnog značaja imaju i prikaz planiranih naselja Ferdinandovca i Ždale, uključujući i ostatke starih naselja na lijevoj obali Drave kao što su Husinje i Staro selo Brod nasuprot Ferdinandovca ili Veliko i Malo Zimolezje nasuprot Novog Virja. No, ti se povijesni sadržaji za sada ne koriste u turističke svrhe, kao što barem kroz najosnovnije interpretacijske sadržaje nisu turističkoj svrsi privedeni ni neki vidljivi zanimljivi povijesni lokaliteti kao što su kuća Kalan u Goli i nedaleki ostaci srednjovjekovne utvrde Pepelare kod Ždale, arheološko nalazište Crlenik kod Podravske Sesvete ili stara solana u Drnju.

Perspektivu turističkog korištenja ima i nekoć rašireno korištenje rijeke Drave za rad mlinova, koji su u manjoj mjeri obnovljeni za turističke svrhe na području općine Molve, a slične planove imaju i općine Novo Virje, Ferdinandovac i Podravske Sesvete. Trebalo bi poticati i realizaciju brojnih zanimljivih turističkih razvojnih ideja kao što su uređenje parka skulptura u Goli, „Jurskog parka“ u Sekulinama kod Molvi, spomenika Dravskoj nemani u Legradu itd.

3.4. Razina turistificiranosti i turistički proizvodi

3.4.1. Opća razina turistificiranosti i interpretativna opremljenost

Opća karakteristika turističke resursne osnove područja deset općina Koprivničko-križevačke županije koji participiraju u Regionalnom parku Mura - Drava je njena vrlo niska razina turistificiranosti. Praktički se za niti jednu atrakciju ne može reći da je u potpunosti turistificirana, što zbog slabe prateće smještajne, ugostiteljske i zabavne ponude, što zbog slabe ili nikakve interpretacije uz glavne atrakcije. To se posebice odnosi na prirodnu baštinu, iako je određena razina turistificiranosti prisutna kod triju posebno zaštićenih područja Veliki Pažut, Čambina i skupina hrastova kod šumarije Repaš. U tom smislu preporuča se bolja opremljenost interpretacijskim pločama, uređenje većeg broja poučnih staza i sl.

Nešto povoljnija ocjena može se dati privođenju turističkoj svrsi kulturno-povijesne baštine. Tako su donekle turistificirani objekti uz Galerijsku cestu, odnosno najatraktivnije i najbolje uređene galerije Galerija naivne umjetnosti i zbirka Generalić u Hlebinama te galerije u Goli i Molvama, uključujući i galeriju Večenaj. Zadovoljavajuća je i turistificiranost samih Molvi kao izvrsno uređenog mjesta (u Cardiffu 2009. godine dobili srebrni cvijet Europe za najuređenije mjesto u Hrvatskoj) i hodočasničkog marijanskog središta.

Stoga se preporuča intenzivnije opremanje primjerenim informativnim i interpretativnim sadržajima i svih atraktivnih lokaliteta kulturno-povijesne baštine zanimljive za turističko

posjećivanje. Pri tom bi prioritet u interpretativnom opremanju trebali imati objekti nacionalnog značaja kao što su galerije u Đelekovcu (Virus) i Gornjoj Šumi (Kovačić), kukurušnjaci u Torčecu i dvije osobito atraktivne crkve Svetog Trosjta u Legradu i Svete Katarine u Hlebinama. Ovi objekti zaslužuju i intenzivnije označavanje turističkom „smeđom“ signalizacijom na pristupnim cestama.

Interpretativne ploče s osnovnim podacima bile bi poželjne i na drugim zanimljivim kulturno-povijesnim sadržajima kod kojih je moguće turističko posjećivanje kao što su ostaci utvrde Pepelare kod Ždale, spomenici Zrinskima u Legradu i Ivanu Nepomuku u Drnju ili Mlinarska staza u Molvama. Isto vrijedi i za preostale atraktivnije sakralne objekte kao što su crkva Rođenja Marijina u Drnju, Sv. Ferdinanda u Ferdinandovcu, Svih Svetih u Podravskim Sesvetama, Sv. Marka u Sigetcu i evangelička crkva u Legradu. Bolja prilagođenost potrebama turista s motrišta posjećivanja i opremljenosti poželjna je i za ostale muzejsko-galerijske sadržaje odnosno galerije u Peterancu, Ferdinandovcu, Podravskim Sesvetama i Novom Virju koji mogu primati posjetitelje.

Ostali lokaliteti za sada još nisu niti u najosnovnijoj mjeri privedeni turističkoj svrsi pa ih tek očekuje osnovno opremanje. Tu se misli npr. na arheološko nalazište Crlenik kod Podravske Sesvete, tursko groblje kod Đelekovca, kuću Kalan u Goli, staru zgradu Solane u Drnju, kao i na turističko korištenje raznih tradicija kao što su kulinarstvo, ispiranje zlata, planirana naselja, dravske legende, itd. Isto vrijedi i za mnoge još nerealizirane ideje od aktiviranja „džepova divljine“ odnosno „Prekodravske oaze“ i napuštenih naselja na lijevoj obali Drave do formiranja raznih kulturnih itinerera.

3.4.2. Kupališni turizam i sportovi na vodi

Zbog vrlo niske turistificiranosti prirodne i antropogene baštine danas najveći turistički značaj u području Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji zapravo imaju kupališni lokaliteti koje koristi stanovništvo Koprivničko-križevačke županije, a manjim dijelom i susjednih županija, uglavnom u okviru raznih umjetnih jezera, odnosno šljunčara.

Među njima je najpoznatija i najveća Šoderica, koja jedina kao kupalište ima nacionalni značaj, a nakon nje jezero i turističko mjesto Čingi Lingi kod Molvi. Ovi su lokaliteti u najvećoj mjeri i turistificirani, što se osim za njih još može reći još samo za kupalište na samoj Dravi kod ušća Mure nedaleko Legrada te za ribičke lokalitete lokalnog karaktera u Lepoj Gredi kod Ferdinandovca i Drniću kod Novog Virja. Kao dobra kupališta na samoj Dravi, ali nešto slabijeg stupnja uređenosti ističu se još Crnec kod Novog Virja, te Đuraševa Greda kod Podravske Sesvete (koja se još eksploatira). Mogućnosti za kupanje na Dravi su dosta

dobre i kod Gabajeve Grede nedaleko Hlebina, kod Peteranca, pokraj Repaša u općini Molve, a našlo bi se i drugih lokaliteta.

No, problem je neprimjerena gradnja kuća za odmor u blizini turistički najzanimljivijih prostora, posebice oko Šoderice i nedalekog Jegeniša te kraj mjesta Čingi Lingi. Kako u cijelom promatranom prostoru nema ni značajnijih zabavnih sadržaja, velik dio lokalnog stanovništva svoje potrebe za kupališnim turizmom zadovoljava u susjednoj Mađarskoj pa i Sloveniji.

Rijeka Drava počela se sve više koristiti i za rafting, što će u budućnosti dobiti još veći značaj ublažavanja graničnog režima prema Mađarskoj nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Za tu svrhu potrebno je bolje urediti pristaništa, koja za sada postoje u određenom smislu samo uz skele u Novom Virju, Brodiću kod Ferdinandovca i nedaleko Podravske Sesvete, a planiraju se urediti i kod Molvi i Lepe Grede. Na ušću Mure u Dravu kod Legrada dijelom već postoji lučica koja bi se trebala dodatno urediti, a postoje planovi izgradnje lučica na Dravi i nedaleko jezera Jegeniš i Šoderica te kod Gabajeve Grede.

3.4.3. Ribolovni i lovni turizam

Korištenje rijeke Drave i njenih pritoka i mrtvica trenutno je intenzivnije kao ribolovnih lokaliteta. Na taj način funkcioniraju mrtvice kao što su Ješkovo kod Gole, poznato po održavanju državnog prvenstva u ribolovu, jezero Drnić kod Novog Virja te mrtvice Lepa Greda kod Ferdinandovca i Gabajeve Greda kod Hlebina. Mogućnosti za ribolovno, a eventualno i kupališno korištenje imaju i neka druga jezera i šljunčare, kao što su Đuraševa Greda kod Podravske Sesvete, Botovac kod Drnja, Vidak i Betonara kod Đelekovca te Prosenica kod Hlebina. Na promatranom području postoje i četiri ribička doma – na Šoderici, kod Molvi, kod Novog Virja i u Lepoj Gredi.

Gotovo sve općine raspolažu i lovačkim domovima, među kojima je posebno atraktivan onaj u Čambini na području općine Gola. Većina lovačkih domova, kao uostalom i ribički domovi, imaju i mogućnost pripreme raspolažu i manjim kapacitetima za smještaj, ali ih skoro isključivo koriste članovi ribičkih i lovačkih društava. Intenzivniji razvoj lovnog pa i kvalitetnijeg ribolovnog turizma otežava nepostojanje javnih smještajnih objekata hotelskog tipa osim manjeg pansiona u Legradu, iako valja reći da postoje razmjerno blizu hoteli u Koprivnicu i Đurđevcu. Nažalost nema niti stalno otvorenih kvalitetnih ugostiteljskih sadržaja izuzmemo li dvije pizzerie.

3.4.4. Biciklizam, konjički turizam i ruralni turizam

Od ostalih oblika turističkih proizvoda na temelju postojeće resursne osnove donekle funkcionira biciklizam, jer se *Drava route* već donekle afirmirala kao biciklistički itinerer. U županiji postoji i vrlo snažna tradicija korištenja bicikala i velik broj posebno uređenih biciklističkih staza, posebice u samom gradu Koprivnici. Uz *Drava route* počela se realizirati i biciklistička staza *Balaton – Lonjsko polje*, a za biciklizam se mogu koristiti i trase kulturnih putova.

Povoljna okolnost kod biciklizma je što za ovu vrstu turizma nisu potrebni kvalitetniji smještajni kapaciteti, nego se biciklistima smještaj može nuditi i u okviru već donekle razvijenih smještajnih sadržaja u okviru ruralnog turizma na seoskim domaćinstvima. Tu već postoje određeni pomaci kroz razvoj seoskog turizma u Peterancu, Molvama, gdje postoji i mogućnost smještaja, te u Ferdinandovcu i Komatnici kod Peteranca za sada bez smještaja, a ima sličnih planova i u drugim mjestima. Prostor uz Dravu pogodan je i za uređenje konjičkih staza, a konjički turizam već se počeo i razvijati u kombinaciji sa seoskim turizmom.

3.4.5. Lječilišni turizam i ostali oblici turizma

Eventualno intenzivniji razvoj turizma i značajnija izgradnja novih smještajnih sadržaja u području Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji moguća je samo ukoliko se iskoristi neko od brojnih nalazišta termalnih voda u ovom području, zaostalih nakon crpljenja plina. To se u prvom redu odnosi na najizdašniji izvor Kutnjak kod Legrada za koji već postoje planovi turističke eksploatacije. Dosta dobre mogućnosti turističke eksploatacije pruža i geotermalni izvor Repaš 32 kod Molvi te Dravka 1 kod Ferdinandovca. U blizini bušotine Dravka 1 u Bakovcima planira se izgradnja manjeg motela i kampa ali će u doglednoj budućnosti postojati problem pronalaženja investitora, slično kao i za Kutnjak i neke druge projekte koji postoje u lokalnim planovima razvoja.

Postoje mnogobrojne mogućnosti i za neke druge oblike turizma, kao što je npr. ideja o razvoju „robinzonskog„ turizma na lokalitetu Rusinovac. Ima ideja za vođenje turista i u neke druge „džepove“ divljine na nenaseljenoj lijevoj obali Drave kod Podravske Sesvete, Ferdinandovca i Novog Virja. posebice u Podravske Sesvetama, gdje je već počelo uređenje jedne od bivših karaula za turističko korištenje

3.5. Turistička resursna osnova i mogućnosti razvoja po općinama

Područje Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji kao dio međunarodne zaštićene cjeline Svjetskog rezervata biosfere Mura - Drava po mnogo čemu čini jedinstvenu turističku destinaciju. Osim same činjenice da se radi o posebno izdvojenom

zaštićenom području koje može razvijati s tim statusom povezane razne oblike turističke promidžbe, obilježavanja itd., ono se ističe i kao posebna cjelina zbog orijentacije na samu rijeku Dravu i njenu bližu okolicu. To uključuje atraktivna ribolovna i lovna područja, već afirmiranu Biciklističku stazu Drava route, kupališta uz samu Dravu i još više u brojnim jezerima i šljunčarama uz nju. Zbog statusa zaštićenog prostora osobitu važnost imaju prirodna područja – močvare, šume, mrtvice, ade, bogat biljni i životinjski svijet itd.

Postoje i mnogi elementi po kojima ovo područje čini cjelinu i sa susjednim područjima u Koprivničko-križevačkoj županiji koja nisu u kontaktnoj zoni Regionalnog parka, ali i s nekim udaljenijim prostorima u Hrvatskoj i izvan nje. S turističkog motrišta najvažniji element je baština naivnog slikarstva Podravine, koja je najviše naglašena upravo u dijelu Koprivničko-križevačke županije koji spada u kontaktnu zonu Regionalnog parka. To se u prvom redu na općine Hlebine, Molve i Gola te na općine Đelekovec, Peteranec i Podravske Sesvete, ali bi se sadržaja koji bi se uklopili u taj turistički proizvod našlo i u preostale četiri općine. Uz temu naivnog slikarstva vezuju se i susjedna područja u Koprivničko-križevačkoj županiji, ponajprije gradovi Koprivnica i Đurđevac te općine Kalinovac i Virje.

Tablica 8. TURISTIČKI LOKALITETI PODRUČJA REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA PO OPĆINAMA

	Međunarodni	Nacionalni	Regionalni	Lokalni
SVE OPĆINE	(REGIONALNI PARK I REZER-VAT BIOSFERE MURA – DRAVA) BICIKLISTIČKA STAZA DRAVA ROUTE RIBOLOV UZ DRAVU			
Legrad		PZR Veliki Pažut - ušće Mure u Dravu Crkva Sv. Trojstva i pilovi u parku Jezero/kupalište Šoderica) (Geotermalni izvor i potencijalno kupalište Kutnjak kod Legrada)	Evangelička crkva Spomenik Zrinskima Potencijalna atrakcija „Dravska neman“ PUTEVIMA ZRINSKIH (prema Čakovcu) Kupalište na ušću Mure u Dravu sa Halasz čardom i planiranim pješačkim mostom	tradicija ispiranja zlata

Đelekovec	GALERIJSKA CESTA	Zavičajni muzej (Virus, Miškina, Kanižaj) GASTRONOMIJA (požirak i žuta miga)		<i>Tursko groblje</i> <i>Jezera Vidak i Betonara</i>
Drnje		Etno naselje Torčec (kukuruznjaci) Jezero/kupalište Šoderica	Crkva Rođenja Marijina (hodočašća)	Kip Ivana Nepomuka u Botovu <i>Solana Drnje</i> <i>Šljunak Botovac</i>
Peteranec	GALERIJSKA CESTA	(Planirano etno selo i grob Ivana Generalića Sigetec) GASTRONOMIJA (mudlini)	Zgrada kapetanije i Galerija Sabolić Crkva Svetog Marka Sigetec <i>Slikovito selo Komatnica</i>	„Peteranske livade“ - prijedlog za spomenik prirode Konjički klub Galop d.o.o. <i>Kupalište na Dravi</i>
Hlebine	GALERIJSKA CESTA Galerija naivne umjetnosti i zbirka Generalić (Planirana kuća Krste Hegedušića)	Crkva Sv. Katarine (naivci Križni put)		Jezero Gabajeva Greda <i>Jezero Prosenica</i>
Molve	GALERIJSKA CESTA (BICIKLISTIČKA STAZA BALATON - LONJSKO POLJE) (STAZA PLANIRANIH NASELJA)	Repaška šuma Galerije Molve i Mijo Kovačić Gornja Šuma Crkva Sv. Marije (hodočašće) <i>Planirani „Jurski park“ Sekuline</i> MLINOVI NA DRAVI	Jezero/kupalište Cingi Lingi, Mlinarska staza Molve, (Pristanište Molve) Geotermalni izvor i potencijalno kupalište Bušotina Repaš 32	
Gola	GALERIJSKA CESTA (Planirani Dravski muzej) (BICIKLISTIČKA STAZA BALATON - LONJSKO POLJE) (STAZA PLANIRANIH NASELJA)	Galerija Večenaj i Galerija Gola Ješkovo – mrtvica – državno prvenstvo u ribolovu	ZK Čambina (edukativni centar i ekoturizam) SP Skupina stabala hrasta lužnjaka kod šumarije Repaš Župna crkva Sv. Tri Kralja iz 19. st. s kurijom župnog dvora ostaci srednjovj. utvrde Pepelare Ždala <i>park skulptura „Cigla</i>	<i>obiteljska kuća Kalan iz 19. st</i> <i>tradicija ispiranja zlata</i>

			<i>Alba“ D. Ciglara</i>	
Novo Virje	GALERIJSKA CESTA <i>(BICIKLISTIČKA STAZA BALATON - LONJSKO POLJE)</i> <i>(STAZA PLANIRANIH NASELJA)</i>	<i>Prekodravska područja</i> <i>Veliko i Malo Zimolezje</i> <i>MLINOVI NA DRAVI</i>		Galerija Novo Virje <i>Jezero Drnić,</i> <i>Kupalište na Dravi Crnec</i>
Ferdinandovac	<i>BICIKLISTIČKA STAZA BALATON - LONJSKO POLJE</i> <i>(STAZA PLANIRANIH NASELJA)</i>	<i>Plansko naselje iz 1845. godine</i> <i>Prekodravska područja</i> <i>Husinje i staro selo Brod</i> <i>MLINOVI NA DRAVI</i> <i>Geotermalni izvor i poencijalno kupalište</i> <i>Dravka 1</i>	<i>Župna crkva Sv. Ferdinanda iz 19. st.,</i> <i>Ribički dom i lučica</i> <i>Lepa Greda</i> <i>Planirani motel i kamp</i> <i>Bakovci</i>	Zavičajna zbirka u općini
Podravske Sesvete	GALERIJSKA CESTA <i>BICIKLISTIČKA STAZA BALATON - LONJSKO POLJE</i>	<i>tradicija sviranja na cimbalama, gajdama i šaltrama</i> <i>MLINOVI NA DRAVI</i> <i>Skela i robinzonski turizam u Prekodrav-lju</i> <i>Rusinovac</i>	<i>Župna crkva Svih Svetih,</i> <i>Karaula uz Dravu i konjaništvo,</i> <i>„Šljunčara Šarije / Đuraševa Greda</i>	Galerija Cugovčan Ekološki vrt Mira <i>arheološko nalazište Crlenik</i>

Postoje i oblici povezivanja koji se odnose samo na manje dijelove prostora Regionalnog parka, kao što je npr. planirana Biciklistička staza Balaton – Lonjsko polje koja bi trebala povezivati prostore u Koprivničko-križevačkoj, Bjelovarsko-bilogorskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji s mađarskom županijom Somogy. Ova staza se već počela označavati u općinama Podravske Sesvete i Ferdinandovac, a trebala bi se označiti i u općinama Novo Virje, Molve i Gola, kuda bi trebala prolaziti na putu prema Mađarskoj.

Prostor Koprivničko-križevačke županije zahvaća i kulturni put „Putevima Zrinskih“, ali samo rubno u području općine Legrad kao nekadašnjeg dijela Međimurja. Postoji i mogućnost stvaranja nekih još neiskorištenih elemenata povezivanja kao što je npr. staza starih planiranih naselja, koja bi mogla povezati općine Ferdinandovac i Gola (mjesto Ždala) i kontaktne općine Novo Virje i Molve sa susjednim područjima u Koprivničko-križevačkoj županiji (Virje i Kloštar Podravski) i Mađarskoj (Belavar i Heresin).

Formiranje Regionalnog parka pospješilo bi i promicanje nekih drugih tradicija znakovitih za ovaj prostor i podobnih za formiranje kulturnih itinerera. To se u prvom redu odnosi na bogatu podravsku kulinarsku tradiciju (općine Đelekovec i Peteranec), jedinstvenu glazbu

(općina Podravske Sesvete) te neke etnografske elementi kao što su tradicija korištenja mlinova (općine Molve, Novo Virje, Ferdinandovac i Podravske Sesvete) ili ispiranja zlata na Dravi (općine Legrad i Gola).

Iz navedenog se može zaključiti da pojedini dijelovi Regionalnog parka Mura - Drava, a tako i pojedine općine, raspolažu različitim turističkim resursima. Stoga su i oblici njihove turističke valorizacije različiti pa tako i mogućnosti intenzivnijeg turističkog razvoja. Stoga se u nastavku iznosi sažetak tih mogućnosti po pojedinim općinama.

3.5.1. Općina Legrad

Općina Legrad (62,6 km², 2.764 stanovnika) od svih općina ima najveće mogućnosti turističkog razvoja, jer istodobno raspolaže vrlo bogatim prirodnim i antropogenim resursima, a za sada i jedina raspolaže osnovnim smještajnim kapacitetima (pansion). To je i logično, jer je općina Legrad veličinom (iza općine Gola) i brojem stanovnika (iza općine Peteranec) druga u promatranom području, a ima i najviše naselja – ukupno sedam. Prirodni resursi uključuju Posebni zoološki rezervat Veliki Pažut smješten uz ušće Mure u Dravu, koji s površinom od 1.050 hektara čini daleko najveće zaštićeno područje unutar planiranog Regionalnog parka. Veliki Pažut se ističe kao izuzetno vrijedan močvarni i šumski areal poznat po bogatstvu ptica, zbog čega su tu i dobre mogućnosti razvoja lovnog i ribolovnog turizma. Uz ušće Mure u Dravu nalazi se kupalište i prateći ugostiteljski objekt, a planira se i uređenje lučice i izgradnja pješačkog mosta.

U samom mjestu Legrad, nekoć jednom od najvažnijih u Županiji, nalazi se impozantna Crkva Svetog Trojstva i prostrani park s lijepim pilovima te jedinstvena Evangelička crkva. Općina participira i na glavnom županijskom kupalištu Šoderici te kao jedina iz Županije u kulturnom itinereru „Putevima Zrinskih“, s time da se na području koje pripada Legradu na lijevoj obali Mure nalazi i spomenik ovoj velikaškoj obitelji.

I perspektive općine Legrad za razvoj turizma su vrlo dobre, jer se upravo na nju odnosi najambiciozniji projekt turističkog razvoja u Županiji - izgradnja termalnog kupališta Kutnjak kod istoimenog izuzetno bogatog izvora tople vode. Postoje i dodatne zanimljive turističke inicijative kao što su aktiviranje stare tradicije ispiranja zlata i turističko korištenje legende o tzv. „Dravskoj nemani“ (Udruga DDC – Drava dokumentacijski centar) .

3.5.2. Općina Đelekovec

Općina Đelekovec (25,9 km², 1.824 stanovnika) ima skromnije mogućnosti turističkog razvoja od općine Legrad, jer ne raspolaže značajnijim prirodnim resursima uslijed veće udaljenosti od Drave i manjeg obuhvata prirodnih prostora uz Dravu. No, zato je ova općina dosta bogata kulturno-povijesnim znamenitostima, posebice onima vezanim uz poznate osobe porijeklom iz ove općine. To se u prvom redu odnosi na naivnog slikara Mirka Viriusa, ali i na književnike Mihovila Pavleka Miškinu, Paju Kanižaja i Maru Matočec. O njima i njihovim djelima te o povijesti Đelekovca može se doznati posjetom Zavičajnom muzeju u Đelekovcu.

Zanimljiv je i grb općine (vojn timer s odsječenom glavom Osmanlije), vezan uz burnu povijest ovog prostora, o čemu govore i ostaci starog turskog groblja. Đelekovec ima i značajnu kulinarsku tradiciju s jelima kao što su požirak i žuta miga. Iako blizu Šoderice, ona ne spada u područje općine, no zato mogućnosti ribolova, a eventualno i kupanja postoje uz mala umjetna jezera Vidak i Betonara. Đelekovec je poznat i po za ovo područje jedinstvenoj manifestaciji „Crveni makovi“.

3.5.3. Općina Drnje

Općina Drnje (29,7 km², 2.156 stanovnika) također ne posjeduje zaštićene prirodne resurse niti turistički zanimljive prirodne atrakcije, ali zato ima dosta značajnih antropogenih resursa važnih za razvoj turizma. U općini Drnje se dijelom nalazi i trenutno daleko najvažniji i najposjećeniji turistički lokalitet u promatranom području - umjetno jezero i kupalište Šoderica. Drnje je poznato i kao hodočasnički lokalitet (Crkva rođenja Marijina) te po očuvanoj zgradi stare solane.

Na području općine se nalazi i osobito značajan etnografski lokalitet kukurušnjaci u mjestu Torčec, a u Botovu nedaleko željezničkog i cestovnog mosta na Dravi nalazi se kip Ivana Nepomuka. Stoga i ova općina ima dobre mogućnosti daljnjeg razvoja turizma, kako kupališnog uz Šodericu, tako i kulturnog turizma. No, trebalo bi voditi računa da se ti resursi ne naruše neprimjerenom izgradnjom kuća za odmor, slično kao i u neposrednom susjedstvu u općini Legrad.

3.5.4. Općina Peteranec

Općina Peteranec (51,7 km², 2.848 stanovnika) ima najviše stanovnika od svih općina u području Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji, a i jedna je od

većih po površini. Usprkos blizine Drave nema značajnijih prirodnih turističkih resursa, osim mogućnosti za ribolov i lov. Ipak, na području općine nalazi se za sada slabo uređeno, ali lijepo kupalište na Dravi, a postoje i planovi osnivanja zaštićenog područja „Peteranske livade“ kao spomenika prirode. Ova je općina zato dosta značajna po svojoj antropogenoj baštini, u kojoj posebno mjesto ima sama zgrada općine u nekadašnjoj vojnoj kapetaniji. Tu je smještena i Galerija Sabolić pa se općina Peteranec nalazi i na Galerijskoj cesti.

Osim samog Peteranca, vrlo je zanimljivo i selo Sigetec, poznato po mjestu počivanja najslavnijeg hrvatskog naivnog slikara Ivana Generalića, po crkvi Svetog Marka, ali i po mjestu snimanju popularne serije „Gruntočani“. Stoga je sve više poznato i po manifestaciji „Gruntočanijada“, a sam Peteranec po proslavi Valentinova i kulturnoj manifestaciji Galovićeve jeseni u spomen ovog poznatog književnika rođenog u Peterancu.

I treće naselje u općini Komatnica je turistički zanimljivo zbog izoliranosti i s time povezane očuvane autohtonosti. Općina Peteranec je značajna i po već prisutnom turističkom poduzetništvu kroz postojanje objekta ruralnog turizma i razvoj konjičkog turizma. Na području općine postoje već sada i ugostiteljski kapaciteti, a valja spomenuti i dobru gastronomsku tradiciju (mudlini), što je sve dobra osnova za daljnji turistički razvoj.

3.5.5. Općina Hlebine

Općina Hlebine (30,9 km², 1.470 stanovnika) jedna je od manjih i slabije naseljenih, ali je izvan ovog prostora zasigurno najpoznatija kao mjesto nastanka svjetski poznate Hlebinske slikarske škole, odnosno kao središnji lokalitet na Galerijskoj cesti. Tu se stoga nalazi za sada jedina kulturno-povijesna atrakcija međunarodnog značaja ovog prostora, a to je nadaleko poznata Galerija naivne umjetnosti. Uz nju se vezuje i zbirka Generalić, ali i hlebinska župna crkva Sv. Katarine, koja je turistički osobito zanimljiva zbog toga što su Križni put u njoj oslikali slikari naivci.

Turistički značaj Hlebina mogao bi se i dodatno pojačati ukoliko se ostvari ideja o uređenju posebne Kuće Krste Hegedušića kao idejnog začetnika Hlebinske slikarske škole. Hlebine imaju i mogućnosti za razvoj ribolovnog i pa i kupališnog turizma, koji je već dijelom prisutan u drugom naselju Gabajeva Greda uz istoimeno jezero. Slične mogućnosti pruža i obližnje jezero Prosenica, uz napomenu da u općini Hlebine usprkos svih navedenih resursa za sada nema niti smještajnih niti primjerenih ugostiteljskih kapaciteta.

3.5.6. Općina Molve

Općina Molve (46,6 km², 2.379 stanovnika) poznata je kao jedna od najrazvijenijih općina u Hrvatskoj zahvaljujući osobito bogatim nalazištima prirodnog plina, što je pridonijelo vrlo dobrom uređenju prostora općine i višekratnom osvajanju nagrade za najbolje uređeno manje mjesto u kontinentalnoj Hrvatskoj. Molve raspolažu i značajnim prirodnim resursima uz Dravu, gdje se nalazi poznata šuma Repaš. Tu se nalazi i drugi most preko Drave u području Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji (uz onaj u Botovu u općini Drnje) te jezero Čingi Lingi kao drugi najznačajniji kupališni lokalitet nakon Šoderice.

Općina Molve ističe se i značajnim kulturno-povijesnim resursima, u prvom redu kao glavni hodočasnički lokalitet u cijeloj Županiji zahvaljujući marijanskom svetištu uz Crkvu uznesenja blažene djevice Marije. I galerijski kapaciteti Molve su od vrlo velike važnosti, jer uz dobro uređenu galeriju u samim Molvama postoji i posebna zbirka poznatog naivnog slikara Mije Kovačića u mjestu Gornja Šuma. Molve se nalaze i na planiranoj trasi biciklističke staze Balaton -Lonjsko polje i Staze planiranih naselja.

Zahvaljujući značajnim financijskim sredstvima kojima raspolaže općina Molve dosta je učinjeno i na planu turističkog afirmiranja etnografske baštine kroz uređenje mlinova na Dravi i jedinstvene Mlinarske staze. Planira se i uređenje pristaništa na Dravi uz postojeću skelu, a ima i ideja o korištenju geotermalnog izvor Bušotina Repaš 32 kao potencijalnog kupališta te uređenju posebne atrakcije „Jurski park“ u Sekulinama.

3.5.7. Općina Gola

Općina Gola (76,3 km², 2.760 stanovnika) najveća je od svih općina u promatranom području, a ističe se i po tome što se jedina cijela nalazi unutar Regionalnog parka Mura - Drava. Kako je ova općina ujedno jedina u promatranom području na lijevoj obali Drave, cijelo ovo područje poznato je i kao Prekodravlje. Kako se u njenom sastavu nalazi najveći dio lijeve obale Drave, ova općina ujedno raspolaže i najduljim potezom dravske obale u Županiji, a uz općinu Legrad ima i najvrednije prirodne resurse pogodne za turističko korištenje.

Među tim resursima najvažniji je Značajni krajolik Čambina površine od oko 50 hektara, u kojem se nalazi edukativni centar, već dijelom turistički afirmiran kao ekoturistički lokalitet. Nedaleko šumarije Repaš nalazi se i spomenik prirode Skupina stabala hrasta lužnjaka, kao još jedan prirodno značajan resurs pogodan za turističko korištenje. Općina Gola stoga ima dobre mogućnosti razvoja lovnog i pogotovo ribolovnog turizma, što potvrđuje i održavanje

državnog prvenstva u ribolovu na mrtvici Ješkovo. Kao i općina Molve, i općina Gola nalazi se i na planiranoj trasi biciklističke staze Balaton - Lonjsko polje i staze planiranih naselja, s time da je jedno od takvih mjesta i Ždala neposredno uz granicu s Mađarskom.

Općina raspolaže i izuzetno vrijednom kulturno-povijesnom baštinom u kojoj posebno mjesto imaju Galerija Večenaj i Galerija Gola kao osobito važne točke na Galerijskoj cesti. I župna crkva Sveta Tri Kralja iz 19. stoljeća s kurijom župnog dvora predstavlja vrlo vrijedan spomenik koji bi mogao privući turiste, kao i jedinstveni ostaci srednjovjekovne utvrde Pepelare nedaleko Ždala,

Područje općine Gola poznato je i kao razvijeno područje s visokom zaposlenošću i velikim brojem naprednih poljoprivrednih gazdinstava pa se razmišlja i mnogim novim turističkim inicijativama. Među njima osobito mjesto ima planirani Dravski muzej kao potencijalno jedan od centralnih muzejskih objekata cijelog Svjetskog rezervat biosfere Mura - Drava. U zanimljive ideje spada i park skulptura „Cigla Alba“, a razmišlja se i o turističkom korištenju očuvane stare obiteljske kuće Kalan iz 19. stoljeća te ponovnom aktiviranju stare tradicije ispiranja zlata.

3.5.8. Općina Novo Virje

Općina Novo Virje (36,0 km², 1.412 stanovnika) jedna je od najmanjih i s najmanje stanovnika u području Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji. Iako tu nema posebno zaštićenih prirodnih područja, krajolik je dosta očuvan i privlačan, a općina raspolaže i značajnim „džepovima“ divljine na teško dostupnoj lijevoj obali Drave. Iako ne spada u najvažnija naselja na Galerijskoj cesti, raspolaže s Galerijom u Novom Virju kao općinskom središtu i jedinom naselju u općini, a nalazi se i na planiranoj trasi biciklističke staze Balaton - Lonjsko polje i Staze planiranih naselja.

U općini se nalazi i jedan od bolje uređenih ribolovnih lokaliteta u pridravskom prostoru Županije jezero Drnić, a ima i dobrih mogućnosti za kupanje na Dravi, posebice na lokalitetu Crnec. I ova općina ima planova boljeg turističkog korištenja svoje resursne osnove, posebice uz samu Dravu gdje se planira uređenje tradicionalnih mlinova i turističko korištenje skela za posjet divljinama na lijevoj obali Drave u područjima Veliko i Malo Zimolezje.

3.5.9. Općina Ferdinandovac

Općina Ferdinandovac (49,2 km², 2.107 stanovnika) slično općini Novo Virje nema posebno zaštićenih prirodnih područja, ali se odlikuje očuvanim i privlačnim krajolikom i značajnim „džepovima“ divljine na lijevoj obali Drave. No, za razliku od Novog Virja, ovdje se

prirodni resursi nešto više koriste u turističke svrhe, naročito lokalitet Lepa Greda, gdje se nalazi atraktivni Ribički dom, a planira se i uređenje lučice. U naselju Brodić već djeluje objekt ruralnog turizma, a na lokalitetu Bakovci planira se i izgradnja motela i kampa s kupalištem, budući da za to postoje prirodne mogućnosti zahvaljujući bogatom geotermalnom izvoru Dravka 1.

I općina Ferdinandovac se nalazi na planiranoj trasi biciklističke staze Balaton - Lonjsko polje i na Stazi planiranih naselja, s time da je upravo Ferdinandovac njena najvažnija točka. Naime, on je 1844. godine izgrađen kao potpuno novo planirano naselje, nakon što je staro naselje Brod na današnjoj lijevoj obali Drave napušteno uslijed čestih plavljenja. Stoga za budući razvoj turizma općine Ferdinandovac veliku ulogu imaju područja na lijevoj obali Dravi kao što su Husinje i staro selo Brod, što podrazumijeva i korištenje skela te uređenje mlinova na Dravi. Ferdinandovac ima i vrijednu župnu crkvu Svetog Ferdinanda iz 19. stoljeća, a raspolaže i Zavičajnom zbirkom u zgradi općine smještene na prostranom planski izgrađenom trgu.

3.5.10. Općina Podravske Sesvete

Općina Podravske Sesvete (29,5 km², 1.778 stanovnika) najistočnije je položena općina u cijeloj Koprivničko-križevačkoj županiji i kao i općina Novo Virje sastoji se od samo jednog istoimenog naselja. Po svojim fizionomskim značajkama slična je općinama Novo Virje i Ferdinandovac, što znači da ne raspolaže zaštićenim prirodnim područjima, ali je krase brojni očuvani i lijepi krajolici te smještaj na planiranoj trasi biciklističke staze Balaton - Lonjsko polje. Ovdje je Drava stvorila osobito mnogo meandara, što je utjecalo na stvaranje brojnih „džepova“ divljine na lijevoj obali.

Općina Podravske Sesvete već dijelom koristi svoje pridravske resurse za turizam, ali je za sada taj razvoj u začecima i odnosi se u prvom redu na uređenje jedne od najvećih i najatraktivnijih karaula u Županiji za turističke svrhe, posebice konjički turizam. U najistočnijem dijelu općine i cijele Županije uz Dravu planira se uređenje mlinova, aktiviranje skele i eventualno izgradnja pješačkog mosta radi razvoja „robinzonskog turizma u Prekodravlju na lokalitetu Rusinovac. Općina raspolaže resursima za ribolovni, a eventualno i kupališni turizam i uz šljunčaru Šarije / Đuraševa Greda.

Podravske Sesvete već su počele turistički koristiti i svoju bogatu kulturno-povijesnu baštinu. Osim kao važna točka Galerijske ceste sa dva muzejska objekta - Galerija Cugovčan i Ekološki vrt Mira, Podravske Sesvete krasi i lijepa i atraktivna župna crkva Svih Svetih. Postoje i planovi uređenja arheološkog nalazišta Crlenik za potrebe turizma te korištenje bogate glazbene tradicije Podravske Sesvete u sviranju na cimbalama, gajdama i šaltrama.

3.6. Interesne skupine na području Regionalnog parka

Ključni akteri u razvoju turizma na području Regionalnog parka su:

- **Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Koprivničko-križevačke županije** – sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode i Uredbe o proglašenju regionalnog parka ustanova nadležna za upravljanje Regionalnim parkom Mura - Drava
- **Općine** – Sukladno odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi u nadležnosti jedinica lokalne samouprave, između ostalog su: uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, zaštita i unapređenje prirodnog okoliša, kultura, tjelesna kultura, šport, briga o djeci, socijalna skrb, odgoj i osnovno obrazovanje.
- **Komunalna poduzeća** – na području Regionalnog parka djeluje nekoliko komunalnih poduzeća, a njihova ingerencija je uređenje i održavanje javnih površina, uređenje i održavanje plaža, organizacija i regulacija prometa u mirovanju, postavljanje i održavanje javnih panoa.
- **Turističke zajednice** - na području Regionalnog parka djeluje nekoliko turističkih zajednica (TZ Drnje, Ferdinandovac, Gola, Hlebina, Molve), a tijekom je postupak registriranja turističkih zajednica koje objedinjuju po nekoliko općina. Obzirom da rijeka Drava predstavlja turistički identitet predlaže se jače povezivanje svih turističkih zajednica unutar Regionalnog parka.
- **Hrvatske vode** - rijeke Mura i Drava predstavljaju glavnu okosnicu Regionalnog parka, a sukladno odredbama *Zakona o vodama*, Hrvatske vode jedina su nadležna ustanova za upravljanje i gospodarenjem rijekom Dravom .
- **Hrvatske šume** - velik dio površine regionalnog parka je pod šumama. Sukladno odredbama *Zakona o šumama*, Hrvatske šume su jedina ustanova za upravljanje i gospodarenje šumama. Hrvatske šume u šumi Repaš imaju manju smještajnu građevinu.
- **Važniji gospodarski subjekti** – INA – Plinacro i Podravka. Izvan Regionalnog parka za smještaj turista na području Koprivničko-križevačke županije mogu koristiti hoteli u Đurđevcu, Koprivnici i Križevcima.
- **Važniji kulturni subjekti** – Galerija u Hlebinama kao dio Muzeja u Koprivnici, Galerija Večenaj, Galerija Kovačić, Zavičajna zbirka u Đelekovcu, Zavičajna zbirka u Peterancu, Etno zbirka u Ferdinandovcu.

- **Geopodravina** – poduzeće za iskorištavanje geotermalnih izvora na području Podravine. Ovo novo poduzeće može imati veliku važnost za razvoj turizma u Regionalnom parku.
- **Subjekti ruralnog turizma** – na području Regionalnog parka evidentirano je 3 OPG-a, a u Legradu ponovno će se otvoriti smještajni objekt Legrađanka sa cca 20 ležaja.
- **Udruge i društva**
 - Udruga žena koje se bave najčešće očuvanjem gastronomske tradicije
 - Slikarske udruge – najaktivnija je udruga na području općine Gola i Molve
 - Dobrovoljna vatrogasna društva
 - Lovačka društva: LD Fazan – Ferdinandovac, LD Jelen – Podravske Sesvete, LD Fazan – Drnje, LD Lisica – Đelekovec, LD Lisica – Hlebine, LD Kuna – Legrad, LD Fazan – Peteranec.
 - Ribolovna društva - na području Koprivničko-križevačke županije vrlo su aktivna ribolovna društva, jer se brinu o ribljem fondu na jezerima, a održavaju i brojna natjecanja. Ribolovna društva također uređuju pojedine lokacije kao prostore za rekreaciju (npr. Drnić), a neka imaju skromno uređene smještajne kapacitete (Stari Brod).
 - Sportska društva: Na području regionalnog parka djeluje više sportskih društva: nogometni klubovi, konjički klub i košarkaški. Konjički klub povremeno koristi bivšu karaulu kao smještajni objekt uz koji su uređeni boksovi za konje.
 - Udruga vinara i voćara (Molve).
 - Ekološke udruge sa sjedištem u gradovima, djeluju na području Regionalnog parka.
 - Podravski muzikaši – društvo koje promovira tradicionalnu muziku dravskog područja
 - Drava dokumentacijski centar – www.ddc.hr – svojom web stranicom promovira prirodne i kulturne vrijednosti Drave i njenog područja.
- **Pobratimstvo s općinama u Mađarskoj**
 - Između općine Ferdinandovac i općine Vizvar u Mađarskoj povremeno se održavaju susreti općina.

Za napomenuti je da iako kroz područje prolaze biciklističke staze na području deset općina nije osnovano niti jedno biciklističko društvo.

3.7. Novi projekti na području Regionalnog parka

Na području Regionalnog parka Mura - Drava u pripremi je ili je pokrenuta inicijativa za nekoliko novih projekata koji mogu pokrenuti daljnji turistički razvoj:

- **Eksploatacija geotermalne vode na lokaciji Kutnjak** – bušotine geotermalnih voda nalaze se na lokaciji Kutnjak u općini Legrad u neposrednoj blizini Regionalnog parka. Projekt Kutnjak uvršten je među 30 važnih projekata u Hrvatskoj. Navedenim projektom planira se izgradnja hotela s bazenima (400 ležaja). Izrađen je i Urbanistički plan uređenja za navedenu turističku zonu.
- **Eksploatacija geotermalne vode na lokaciji Dravka 1** – bušotine geotermalnih voda nalazi se u općini Ferdinandovac i potrebno je izvršiti dodatna istraživanja kako bi se utvrdila opravdanost za razvoj turizma
- **Eksploatacija geotermalne vode na lokaciji Repaš 32** – bušotine geotermalnih voda nalazi se u općini Molve i potrebno je izvršiti dodatna istraživanja kako bi se utvrdila opravdanost za razvoj turizma.
- **Uređenje kulturne staze Zrinski** – Od Legerada prema Međimurskoj županiji planira se otvaranje staze Zrinski – kako bi se tematski uređenom stazom ukazalo na povijesnu važnost obitelji Zrinski.
- **Biciklistička staza** – kroz područje Regionalnog parka planira se nova biciklistička staza (postojeća „Drava route“) od Lonjskog polja do Balatona (smjer jug – sjever). Izrada dokumentacije je u tijeku.
- **Uređenje Muzeja Drave** – u sklopu stare zgrade u centru Gole trebao bi se urediti prostor jedinstvenog muzeja Drave u kojem bi se prezentirala važnost Drave za predmetno područje. Dokumentacija je izrađena.
- **Uređenje / izgradnja 3 centra za posjetitelje:** Legrad, Gola, Ferdinandovac
- **Uređenje lokacija za promatranje ptica (bird watching)**
- **Uređenje Jurskog parka** – u općini Molve postoji inicijativa za osnivanje i uređenje Jurskog parka, obzirom da je prilikom eksploatacije šljunka nađeno više paleontoloških nalaza.
- **Uređenje plaže Aqacity na Dravi** – prijedlog navedenog projekta, za uređenje dijela rijeke Drave kod Velikog Pažuta, nalazi se samo u prostornim planovima općine Legrad, ali svakako da kao potencijalna ideja za uređenje sportsko-rekreacijskih površina zaslužuje detaljniju razradu. Predmetna lokacija nalazi se uz mađarsku granicu.
- **Uređenje kuće Hegedušić** – u općini Hlebine u tijeku je rekonstrukcija kuće Hegedušić. Planirano otvaranje predviđa se u drugoj polovici 2011. godine.

Uređenjem kuće želi se odati priznanje poznatom socijalno angažiranom hrvatskom slikaru.

- **Uređenje mlinske staze** – na području općine Molve planira se izgradnja mlina na rijeci Dravi te uređenje Mlinske staze. Za navedeni projekt izrađeni su projekti te je potrebno pristupiti realizaciji.
- **Uređenje „divljih džepova“ odnosno „Prekodravske oaze“ u Prekodravlju** – za posjetitelje željnih avanture u Prekodravlju na području općine Ferdinandovac i Podravske Sesvete (Husinje i Rusinovac) na prostorima omeđenim starim rukavcima Drave nalaze se izolirani zapušteni „divlji“ prostori koji se mogu koristiti za potrebe adrenalinskog turizma. Za navedene projekte nije izrađena dokumentacija.
- **Uređenje etnografskih zbirki** – na području Regionalnog parka postoji nekoliko etnografskih zbirki i zavičajnih muzeja koje je potrebno objediniti kao jedinstveni turistički proizvod.
- **Izgradnja mosta u općini Podravske Sesvete** – izgradnja bilo koje vrste infrastrukture svakako je važna za razvoj turizma na predmetnom području
- **Izgradnja pješačkog mosta u općini Legrad** - izgradnja bilo koje vrste infrastrukture svakako je važna za razvoj turizma na predmetnom području.
- **Uređenje pograničnog prijelaza Ferdinandovac – Vizvar** (mogućnost financiranja iz IPA projekta) i organiziranje popratnih manifestacija.
- **Uređenje staze planiranih naselja** – je nova ideja koju je tek potrebno razmotriti, ali svakako da bi mogla doprinijeti turističkoj atraktivnosti. Na području Regionalnog parka kao i u kontaktnoj zoni poznato je više primjera planski reguliranih naselja. Prijedlog staze: Novigrad Podravski, Virje, Đurđevac, Ferdinandovac, Stari Brod – Mađarska naselja (Vizvar, Belevár).
- **Osmišljavanje i uređenje Putevima stare Drave** – sama rijeka Drava kao i svi njeni rukavci te mrtvice su nedovoljno turistički poznati sa Hrvatske i sa Mađarske strane te je potrebno osmisliti stazu Putevima stare Drave. Navedeni projekt može sadržavati turističke ture osmišljene vožnjom po Dravi (brod, kajak, kanu, čamac) i pješačke ture.

Za istaknuti je da većina ovih predloženih projekata osmišljavanih novih turističkih atrakcija povezuju prostor Hrvatske i Mađarske, što samo dokazuje da rijeka ne mora biti prepreka već poveznica prostora.

3.7. Imidž Regionalnog parka Mura - Drava

Imidž Regionalnog parka Mura - Drava kao turističke destinacije nije nikada uspostavljen te je ocjenu imidža moguće donijeti isključivo temeljem slobodnih subjektivnih procjena. Imidž Regionalnog parka Mura - Drava tek treba uspostaviti, jer je to gotovo neprepoznatljiv pojam koji ne postoji u percepciji posjetitelja. Daljnji razvoj turizma na području Regionalnog parka Mura - Drava podrazumijeva rad na izgradnji privlačnog, poželjnog i prepoznatljivog destinacijskog imidža.

4. SWOT ANALIZA I KRITIČNI FAKTORI USPJEHA

SWOT analiza rađena je temeljem analize turističke ponude i značajki konkurentskog okruženja Regionalnog parka Mura - Drava koja omogućava detaljan uvid u trenutne interne snage i nedostatke te ekstremne prilike i prijetnje razvoju turizma na području Regionalnog parka.

Da bi se dobio što objektivniji uvid u potencijalno relevantne čimbenike i/ili ograničenja budućeg turističkog razvoja Regionalnog parka, SWOT analiza provedena je na dezagregiran način obuhvaćajući više međusobno uvjetovanih područja utjecaja, a to su:

- Organizacija za upravljanje turizmom i njegovim razvojem
- Organizacija za upravljanje zaštićenim područjima
- Organizacije za prostorno planiranje
- Organizacija za upravljanje vodama
- Organizacija za upravljanje šumama
- Organizacija za upravljanje elektroprivredom
- Organizacija za upravljanje geotermalnim izvorima
- Infrastruktura (opća prometna i turistička)
- Turističke atrakcije
- Razvijenost turističkog sektora
- Ljudski potencijali

4.1. SWOT analiza: Snage i nedostaci te prilike i prijetnje

4.1.1. SWOT analiza: Snage i nedostaci

Tablica 9. Snage i nedostaci

	Snage	Nedostaci
Organizacija za upravljanje turizmom i njegovim razvojem	- Prepoznata uloga i osnivanje turističkih zajednica - Razumijevanje potrebe umrežavanje različitih aktera u cilju razvoja turizma	- Nedovoljna umreženost sustava turističkih zajednica - Ograničeni resursi sustava turističkih zajednica (financijski i ljudski)
Organizacija za upravljanje zaštićenim područjima	- Prepoznata regionalna uloga i osnivanje ustanove za upravljanje zaštićenim područjima, - Prepoznavanje turizma kao djelatnosti za razvoj zaštićenog	- Nedovoljna ekipiranost

	područja	
Organizacije za prostorno planiranje	- Izrada prostornih planova za JLS na području Regionalnog parka - Prepoznavanje regionalnog parka u planovima razvoja turizma - Uspostavljena organizacijska struktura za prostorno planiranje	- Nedovoljna ekipiranost -
Organizacija za upravljanje vodama	- Tradicija u upravljanju vodnim resursima - Uspostavljena organizacijska struktura upravljanja vodama	- Nedovoljna angažiranost u planovima razvoja turizma - Neprepoznavanje potencijala rijeke kao turističke atrakcije - Zanemarivanje turizma u budućim projektima upravljanja rijekom
Organizacija za upravljanje šumama	- Tradicija u upravljanju šumama - Tradicija u očuvanju prirode	- Nedovoljna angažiranost u planiranju razvoja turizma - Neprepoznavanje potencijala šume kao turističke atrakcije
Organizacija za upravljanje elektroprivredom	- Uspostavljena organizacijska struktura distribuiranje električne energije	- Osmišljavanje projekata za izgradnju hidroelektrana bez suradnje javnosti i bez uvažavanja posljedica za prirodu i okoliš - Osmišljavanje projekata bez sagledavanja posljedica na turizam
Organizacija za upravljanje geotermalnim izvorima	- Organizacija u osnivanju	- Nedovoljna kapacitiranost, - Još nije prepoznata mogućnost u sudjelovanju planova za razvoj turizma
Infrastruktura (opća prometna i turistička)	- Dobra cestovna povezanost - Dobra željeznička povezanost - Atraktivnost/posebnost skela za prijelaz preko Drave	- Slaba turistička signalizacija i interpretacija - Nezadovoljavajuća razina uređenosti naselja - Nezadovoljavajuća razina uređenosti Drave - Nedovoljno izgrađena mreža za odvodnju i zbrinjavanje otpadnih voda
Turističke atrakcije	Očuvanost prostora: - Rijeka Mura i Drava, - Prirodni potencijali prostora - Pitomi ravničarski ruralni krajobraz	- Nedovoljna valorizacija turističkih potencijala - Nepovezanost atrakcija na području

	- Razvijen sustav biciklističkih staza	Regionalnog parka - Slaba ponuda smještaja u OPG-u - Gotovo nepostojanje smještajnih kapaciteta
Razvijenost turističkog sektora	- Postojanje potencijala za razvoj turističke destinacije, - Planovi „novih projekata“ Različitost (potencijalnih) turističkih proizvoda	- Nepostojanje prepoznatljivog i privlačnog imidža destinacije
Ljudski potencijali	- Interes pojedinaca za uključivanje u turističku ponudu	- Nedovoljno znanje i vještine ponuda usluga u turizmu - Nedovoljni ljudski resursi u turističkoj zajednici - Nedostatak profesionalizma u okviru ugostiteljstva

4.1.2. SWOT analiza: Prilike i prijetnje

Tablica 10. Prilike i prijetnje

	Prilike	Prijetnje
Organizacija za upravljanje turizmom i njegovim razvojem	- Razvoj novih znanja za planiranje razvoja turističkih destinacija - Mogućnost turističkih zajednica u upravljanju javnom turističkom infrastrukturom	- Pomanjkanje partnera u turističkoj praksi - Neiskorištavanje zaštite prirode, zaštite okoliša u planovima razvoja turizma
Organizacija za upravljanje zaštićenim područjima	- Raspoloživost EU fondova i fondova raznih međunarodnih fondova - Osnivanje ustanove za upravljanje Regionalnim parkom	- Izostanak trajne registracije Regionalnog parka
Organizacije za prostorno planiranje	- Izrada Prostornog plana posebnih obilježja Regionalnog parka u Koprivničko-križevačkoj županiji te izrada plana za cijelo područje Regionalnog parka	- Nerealizacija Plana – da plan ostane sam sebi svrha - Nedostatak financijskih sredstava
Organizacija za upravljanje vodama	- Raspoloživost EU fondova i međunarodnih fondova	- Nerazumijevanje turističkih trendova u zaštićenim područjima
Organizacija za upravljanje šumama	- Raspoloživost EU fondova i međunarodnih fondova	- Nedovoljna fleksibilnost za razvoj turizma u zaštićenim područjima
Organizacija za upravljanje elektroprivredom	- Mogućnost korištenja alternativnih izvora energije – mlinice na Dravi za proizvodnju električne energije	- Forsiranje izgradnje hidroelektrane - Nerazumijevanje turističkih trendova u zaštićenim područjima
Organizacija za upravljanje geotermalnim izvorima	- Raspoloživost EU fondova i međunarodnih fondova	- Nedostatak financijskih sredstava
Infrastruktura (opća prometna i turistička)	- Raspoloživost EU fondova i fondova raznih međunarodnih	- Izostanak ulaganja u javnu infrastrukturu

	fondova	
Turističke atrakcije	- Postojanje brojnih ideja za nove projekte - Raspoloživost EU fondova i raznih međunarodnih fondova	- Nedostatak financijskih sredstava
Razvijenost turističkog sektora	- Autentičan prirodni okoliš koji nije uništen, - Suvremeni tržišni trenovi – turizam povezan sa zaštićenim područjima prirode - Raspoloživost domaćih natječaja, EU fondova i fondova raznih međunarodnih fondova	- Izostanak ulaganja u turistički sektor, - Slabo razvijeno turističko područje, - Nepostojanje turističkih agencija za vođenje po Regionalnom parku,
Ljudski potencijali	- Porast obrazovnih programa	- Nedostatak institucionalne potpore u podizanju kvalitete ljudskih resursa u turizmu,

4.3. Faktori uspjeha

Budući da Regionalni park Mura - Drava na području Koprivničko-križevačke županije, kao i na cijelom području parka, još nije prepoznatljiva, a niti razvijena turistička destinacija, njezini rezultati ne ovise samo o unutarnjim potencijalima i mogućnostima, već ovise o turističkim trendovima. Trend porasta povezanosti turizma i zaštićenih dijelova prirode svakako treba iskoristiti za održivi razvoj. Koprivničko- križevačka županija, pa i europsko područje Drave, treba planirati razvoj turizma za dugoročno razdoblje u kojem je potrebno osmisliti, njegovati i isticati vlastite potencijale te neutralizirati vlastite nedostatke.

Tablica 11. Strateške prednosti i nedostaci

Strateške prednosti	Strateški nedostaci
- Očuvano prirodno riječno područje	- Nerazvijenost turističke destinacije
- Pitomi krajolik i biološka raznolikost	- Nepostojanje vizije turističkog razvoja
- Tradicija u lovnom turizmu	- Nedovoljno isticanje vlastitih potencijala
- Tradicija u upravljanju šumama	- Nedovoljna znanja i vještine za razvoj aktivnosti u turizmu
- Tradicija u upravljanju vodama	- Potrebna izmjena Zakona o lovu
- Potencijali za razvoj zdravstvenog turizma (geotermalne vode)	- Nerazvijen turizam u kontinentalnom području
- Potencijal za razvoj različitih ali komplementarnih turističkih proizvoda (ruralni turizam, biciklizam, vjerski turizam, itd.)	

Sagledavajući strateške prednosti, ali i mogućnosti neutraliziranja strateških nedostataka, vidljivo je da je potencijal Regionalnog parka Mura - Drava na području Koprivničko-križevačke županije, kao i cijelog Regionalnog parka, za razvoj turizma velik.

Iako kontinentalni turizam u Hrvatskoj nije razvijen, prometna dostupnost, zaštićeni dijelovi prirode, specifična kulturna dobra, bioraznolikost, specifični krajolici te pokretanje brojnih malih projekata na području Regionalnog parka predstavljaju izazov za održivi razvoj turizma.

5. CILJEVI I RAZVOJ TURIZMA REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA

Ciljevi razvoja turizma na području Regionalnog parka Mura - Drava proizlaze iz strateških prednosti i nedostataka same destinacije, a njihova realizacija između ostalog ovisi o spremnosti i aktivnosti svih interesnih skupina za razvoj turizma.

5.1. Okvir za definiranje ciljeva

Okvir za definiranje ciljeva proizlaze iz usvojenih slijedećih dokumenata:

- Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“ br. 70/05, 139/08) – definicija regionalnog parka – kojim je određeno da su *regionalnom parku dopuštene gospodarske i druge djelatnosti te radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga*
- Konvencija o biološkoj raznolikosti („Narodne novine“, međunarodni ugovori, br. 6/1996) – također podupire održivi razvoj turizma u zaštićenim područjima koje ne ugrožavaju bitne značajke zaštićenih područja
- Uredba o proglašenju Regionalnog parka Mura - Drava („Narodne novine“ br. 22/11)
- Ekološka mreža Natura 2000⁹

⁹ Ekološka mreža je sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim ekološkim koridorima.

Uspostava ekološke mreže dio je obveza Republike Hrvatske u sklopu procesa pristupanja Europskoj uniji, odnosno provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Ekološka mreža predstavlja provedbu EU legislativne: Direktive o zaštiti ptica (Council Directive 79/409/EEC) i Direktive o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore (Council Directive 92/43/EEC). Temeljem ovih direktiva zemlje članice EU obvezne su odrediti područja važna za europski ugrožene vrste i staništa koja čine dio EU ekološke mreže NATURA 2000.

Nacionalna ekološka mreža je dio Sveeuropske ekološke mreže i mreže NATURA 2000, a obuhvaća ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti.

Ekološku mrežu na prijedlog Ministarstva proglašava Vlada.

Na temelju članka 58. stavka 3. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, broj 70/2005), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 19. listopada 2007. godine donijela Uredbu o proglašenju ekološke mreže.

- Prijedlog o osnivanju najvećeg jedinstvenog riječnog prekograničnog *Svjetskog rezervata biosfere* u Europi (UNESCO) koji bi se protezao kroz nekoliko država (Austrija, Slovenija, Hrvatska, Mađarska i Srbija)
- Strateški marketinški plan turizma Koprivničko-križevačke županije, (IT, 1997.) – navedenim planom planirana je izrada dvaju mega projekta koja su vezana uz Regionalni park Mura - Drava: Turistička valorizacija rijeke Drave i Razvoj lova i ribolova.
- Regionalni operativni program Koprivničko-križevačke županije u kojem se navodi da je potrebno: intenzivno razvijati i koristiti marketinške aktivnosti za poticanje razvoja turizma, uvesti sustavnu edukaciju ugostitelja i turističkih radnika, povezivati i umrežavati srodna turistička područja radi poboljšanja turističke ponude, s naglaskom na očuvanje autohtonih vrijednosti i običaja.

5.2. Ciljevi razvoja turizma

Polazeći dakle od činjenice da je Regionalni park Mura - Drava sukladno odredbama Zakona o zaštiti prirode proglašen zaštićenim područjem prirode te da razvoj turizma ne smije ugroziti bitne značajke zaštićenih područja kao i da je potrebno osigurati prosperitet života i rada lokalne zajednice, dugoročni ciljevi razvoja (do 2020) turizma su:

- Ekološki / održivi razvoj turizma
- Osmišljavanje i uspostava kvalitetne i raznolike destinacije
- Osmišljavanje i promoviranje prepoznatljivog i privlačnog imidža destinacije
- Turistički razvoj Regionalnog parka Mura - Drava

Na području Regionalnog parka Mura - Drava općine trebaju težiti rastu turističke aktivnosti šireći svoju sadašnju poziciju lovnog i ribolovnog turizma u raznoliku i sadržajnu destinaciju doživljaja namijenjenih različitim potrošačkim segmentima tijekom većeg dijela godine.

6. VIZIJA REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA KAO TURISTIČKE DESTINACIJE

6.1. Okvir za definiranje vizije

Vizija je dalekosežna zamisao o željenom i predvidljivom razvoju. Drugim riječima vizija turističke destinacije je slika turizma kojoj cijela destinacija teži u određenom vremenskom razdoblju.

Okvir za definiranje vizije Regionalnog parka Mura - Drava kao turističke destinacije najčešće određuju:

- Vrijednosti lokalne zajednice koje ističu težnje za očuvanjem prirodnih i antropogenih potencijala i težnja za „eko“ područja - tj. osmišljavanje održivog razvoja turizma koji neće bitno ugroziti karakteristike regionalnog parka.
- Strateške prednosti za razvoj Regionalnog parka kao turističke destinacije, a prije svega „očuvanost specifičnih prirodnih potencijala“, „mogućnost raznolikosti sadržaja“, „naivno slikarstvo“, „lovstvo“, „ribolovni turizam“, „mogućnost iskorištavanja geotermalnih izvora“, odnosno razvoj onih obilježja koja bi omogućila uklapanje u trendove na turističkom tržištu, razvoj konkurentnih turističkih proizvoda i poželjnog tržišnog identiteta.
- Prostorni plan Koprivničko-križevačke županije (2001, 2007) i Strateški marketinški plan KKŽ (1997) u kojima su prepoznati potencijali za razvoj turizma
- Regionalni operativni plan također planira razvoj turizma na području županije.

6.2. Vizija

Vizija Regionalnog parka Mura - Drava kao turističke zajednice treba odgovoriti na pitanje kakva će to destinacija biti u određenom vremenskom razdoblju, pri čemu vremenski horizont od deset godina čini realni rok u kojem je viziju moguće ostvariti. Vizija turističke destinacije Regionalnog parka Mura - Drava u 2020. godini podrazumijeva slijedeću sliku:

- **Ekološki očuvan i uređen prostor:** Regionalni park, zbog čega je i ušao u kategoriju zaštićenih područja prirode, je destinacija biološke raznolikosti i posebnih krajobraznih vrijednosti u kojem turizam igra pozivnu ulogu u zaštiti prirode i okoliša. To je skladan spoj riječnog toka Mure i Drave, šume, polja i slikovitih ruralnih naselja.
- **Prepoznatljivi i privlačan turistički brend:** Regionalni park Mura - Drava koji je bio prepoznatljiv po naivnom slikarstvu te lovnom i ribolovnom turizmu prerastao je u destinaciju koja nudi mnogobrojne usluge u turizmu: „bogata gastronomska ponuda“, „ekskluzivna gastronomska ponuda u prirodi“, „zdravstveni turizam“, „ruralni turizam“, „kulturni turizam“ u kojem su izdvojene pojedinačne turističke atrakcije „muzej Drave“ i manifestacije.
- **Niz posebno privlačnih atrakcija:** Regionalni park Mura - Drava raspolaže posebno privlačnim atrakcijama. Ističu se Muzej naivne umjetnosti, Muzej Drave, aqacity, etnološka baština, arheološka nalazišta, sustavi staza te dakako kajak i rafting po Dravi.

7. POTROŠAČKI SEGMENTI I TURISTIČKI PROIZVODI REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA

7.1. Ciljni potrošački segmenti

Usmjeravanje na više odabranih segmenata posjetitelja ključan je preduvjet iz perspektive turističke destinacije. U skladu s vizijom turizma regionalnog parka Mura - Drava ciljni potrošački segmenti za desetogodišnje razdoblje ukratko su sažeti u slijedećem:

Tablica 12. Ciljani segmenti i ključna obilježja

Ciljani segment	Ključna obilježja	
Obitelji s djecom	Tko su i što traže na putovanju: Između brojnih obiteljskih i poslovnih obveza preostaje malo slobodnog vremena. Raspoloživ prihod je ograničen. Prihvatljive cijene i dostupnost vrlo su važni za odabir destinacije. Na odmoru traže vrijednosti za sve članove obitelji, ali su prije svega usmjereni na potrebe djece.	Kada putuju i kako se informiraju: Putuju vikendom ili za vrijeme školskih praznika. Važne su preporuke prijatelja rođaka, roditelja iz škole i vrtića. Informiraju se iz novina, časopisa i Interneta. Vjerni su „iskušanim“ destinacijama.
Mladi (20-35)	Tko su i što traže na putovanju: Posvećeni su karijeri i uzbuđenjima. Imaju relativno visok prihod, ali malo slobodnog vremena. Putovanje je nagrada za naporan rad i potrebno im je uzbuđenje. Važno im je „novo iskustvo“ odnosno na neki način posebna destinacija, visoka kvaliteta smještaja, restorana i trgovina.	Kada putuju i kako se informiraju: Putuju cijele godine, izbjegavaju školske praznike. Važne su preporuke uključujući i one s Interneta. Internet je u svakom slučaju važan izvor informacija.
Zrela dob (50-60)	Tko su i što traže na putovanju: Raspolažu slobodnim vremenom i slobodnim prihodom. Putovanje je prilika da ponovno učine nešto za sebe, posebno u smislu nekog novog iskustva, proširivanje znanja, posvećivanja hobiju. Žele se upoznati sa svim mogućnostima destinacije: obilaze sve destinacije, posjećuju restorane odsjedaju u kvalitetnim smještajnim objektima.	Kada putuju i kako se informiraju: Putuju cijele godine, izbjegavaju ljetne vrućine i školske praznike. Putuju vikendom i koriste priliku za kratka putovanja. Putuju na temelju informacija iz novina ili stručnih specijaliziranih časopisa. Koriste Internet za informiranje i rijetko kupuju on-line.
Treća dob (66+)	Tko su i što traže na putovanju : Raspolažu vremenom i novcem za putovanja. Često putuju u organiziranim skupinama. Biraju mirna mjesta, ali i ona s posebnom ponudom kao što su toplice, zdravstvena rehabilitacija, šetnice. Pouzdana zdravstvena skrb bitan je element za odabir destinacije. Kada putuju i kako se informiraju: Putuju najčešće u proljeće i jesen. Izbjegavaju školske praznike. Vrlo su važne preporuke prijatelja ili rođaka te vlastito prijašnje iskustvo.	

Tablica 13. Ciljani segmenti i ključna obilježja

Ciljni segment	Ključna obilježja	
Lovci	Tko su i što traže na putovanju: Relativno dobrostojeći, jer lovstvo sve više postaje skupa rekreacija. Nisu zahtjevni u pogledu smještaja i preferiraju autentičnu hranu. Članovi su lovačkih društava. Preferiraju jela od divljači.	Kada putuju i kako se informiraju: važne su preporuke, informacije iz specijaliziranih časopisa i Internet.
Ribolovci	Tko su i što traže na putovanju: Najčešće su članovi ribičkih društava. Nisu zahtjevni u pogledu smještaja i preferiraju autentičnu hranu. Malo kupuju – preferiraju riblje specijalitete.	Kada putuju i kako se informiraju: Važne su preporuke, informacije iz specijaliziranih časopisa i informacije na internetu.
Biciklisti/šetači	Tko su i što traže na putovanju: Individualni sportaši i rekreativci te klubovi i društva. Najvažniji su im atraktivnost prirodnog okoliša te raspoloživost uređenih i opremljenih sadržaja (staze i šetnice). Nisu zahtjevni u pogledu smještaja i hrane te preferiraju manji i udoban smještaj. Važna je dobra domaća hrana. Organizirani prijevoz prtljage predstavlja prednost.	Kada putuju i kako se informiraju: Važne su preporuke i drugih klubova, informacije u specijaliziranim časopisima i informacije na Internetu.
Ljubitelji prirode	Tko su i što traže na putovanju: Individualci te članovi različitih društva. Zainteresirani za posjećivanje zaštićenih dijelova prirode i učenje o njihovom doprinosu bioraznolikosti. Nisu zahtjevni u pogledu smještaja i preferiraju autentičnu hranu.	Kada putuju i kako se informiraju: Važne su preporuke, informacije iz specijaliziranih časopisa i informacije na Internetu.
Ljubitelji kulturnih dobara	Tko su i što traže na putovanju: Pojedinci ili članovi različitih društva. Zainteresirani za upoznavanje različitih kulturnih dobara. Mogu biti zahtjevni u pogledu smještaja i preferiraju autentičnu hranu.	Kada putuju i kako se informiraju: Važne su preporuke, informacije iz specijaliziranih časopisa ili predavanja te informacije na Internetu.
Ljubitelji gastronomije	Tko su i što traže na putovanju: Široki sociološki raspon. Zainteresirani za obilazak restorana. Posjet treba biti informativan i uobičajeno žele kupiti i konzumirati domaće proizvode. Zainteresirani i za druge sadržaje u destinaciji, ali im je važna ukupna aktivnost i sadržajnost destinacije.	Kada putuju i kako se informiraju: Putuju tijekom svih godišnjih doba. Važni izvori informacija su preporuke, specijalizirani novinski članci, Internet i Internet forumi.
Vjernici	Tko su i što traže na putovanju: Široki sociološki raspon. Zainteresirani za vjerska obilježja i održavanje vjerskih događanja. Nisu zahtjevni u pogledu smještaja i hrane te preferiraju manje udoban smještaj. Organizirana putovanja predstavljaju prednost.	Kada putuju i kako se informiraju: Važne su preporuke dobivene od strane crkve.

Rekreativci	Tko su i što traže na putovanju: Široki sociološki raspon. Zainteresirani za boravak u prirodi. Posjet treba biti informativan i uobičajeno žele kupiti i konzumirati domaće proizvode. Zainteresirani i za druge sadržaje u destinaciji, ali im je važna ukupna aktivnost i sadržajnost destinacije.	Kada putuju i kako se informiraju: Malo kupuju. Važne su preporuke od prijatelja, časopisa.
Jednodnevni posjetitelji i izletnici	Tko su i što traže na putovanju: Široki sociološki raspon. Zainteresirani za boravak u prirodi te kulturna dobra lokalnog kraja i prirodne vrijednosti područja koje posjećuju.	Kada putuju i kako se informiraju: Putuju najčešće vikendom tijekom cijele godine. Važne su preporuke prijatelja, raznih udruženja i informacije s Interneta.

7.2. Turistički proizvodi

Različita i brojna paleta turističkih proizvoda, osmišljenih na temelju valorizacije ukupnih turističkih resursa, treba ponuditi „doživljaje i iskustva“ za različite vrste potrošača u različito vrijeme.

Tablica 14. Proizvodi odmora

Proizvodi odmora		
Proizvodi	- Odmor na rijeci - Odmor uz rijeku - Odmor na selu	Ciljana skupina : Obitelj s djecom Zrela dob Mladi Treća dob
Faktori uspjeha	Atraktivnost destinacije: Privlačnost destinacije temeljem specifičnih vrijednosti prirode te turističkih karakteristika (slikovita naselja, specifična tradicijska arhitektura, , duh mjesta. Posebna vrijednost je autentičnost. Atraktivnost rijeke: Ponuda raznih „skrivenih“ lokacija za opuštanje za sport i rekreaciju, uređene plaže, uređene šetnice uz rijeku, vožnja rijekom čamcima Sadržaj destinacije: Raspoloživost i kvaliteta različitih sadržaja za različite oblike (kulturne i prirodne atrakcije, različite tematske staze, različite manifestacije, prijedlozi za pojedinačne i skupne izlete) Kvaliteta ponude smještaja: Ponuda različitih vrsta manjih kvalitetnih smještajnih objekata (OPG, bungalovi, mali kamp). Hoteli se planiraju izvan granice parka. Posebnost, ambijent i atmosfera, stručnost osoblja, srdačnost te stavljanje gosta u središte pažnje,	

	prilagođavanje potrebama obitelji s djecom ; primjena ekološkog smještaja. Kvaliteta prometne infrastrukture: Dostupnost cestom, željeznicom i rijekom Shvaćanje vrijednosti destinacije: Prirodna i ekološka osjetljivost prostora nameće zajedničko ili za šire područje rješavanje zbrinjavanja odvodnje, otpada, štednje energije i korištenje alternativnih izvora energije.
Ponuda u Regionalnom parku	- Usko područje uz Dravu - Seoska naselja - Šumske površine

Tablica 15. Proizvodi sporta, rekreacije i dr.

Proizvodi sporta, rekreacije i dr.		
Proizvodi	- Biciklizam - Lov - Ribolov - Šetanje - Gljivarenje - Kajak, rafting,	Ciljana skupina : Lovci Ribolovci Obitelj s djecom Zrela dob Mladi Treća dob
Faktori uspjeha	Atraktivnost destinacije/prirodnih resursa: Ljepota, raznolikost, specifičnost prirodnog prostora. Posebna vrijednost je autentičnost. Opremljenost prostora: Ponuda biciklističkih staza, izazovnost lovačkih terena, sigurnost staza, ponuda ribičkih staza, opremljenost i uređenost staza, markacije, prohodnost, kvalitetna signalizacija, odmorišta, uređene šetnice uz rijeku Raspoloživost specijalističkih usluga: Škola lova, škola ribolova, škola branja gljiva, nordijsko hodanje, najam opreme, pomoć na stazama, popravci oprem i td. Atraktivnost destinacije: Privlačnost i uređenost prostora, atmosfera, duh mjesta Sadržajnost destinacije: Raspoloživost i kvaliteta različitih sadržaja koji mogu sportom motiviran boravak (kulturne i prirodne atrakcije, gastronomska ponuda, manifestacije, ponuda organiziranih i samostalnih izleta). Kvaliteta smještajne ponude: Ponuda različitih vrsta manjih kvalitetnih smještajnih objekata (OPG, bungalovi, mali kamp). Hoteli se planiraju i nalaze izvan granice parka. Posebnost, ambijent i atmosfera, stručnost osoblja, srdačnost te stavljanje gosta u središte pažnje, prilagođavanje potrebama obitelji s djecom ; primjena ekološkog smještaja. Kvaliteta prometne infrastrukture: Dostupnost cestom, željeznicom i rijekom Shvaćanje vrijednosti destinacije: Prirodna i ekološka osjetljivost prostora nameće zajedničko ili za šire područje rješavanje zbrinjavanja odvodnje, otpada, štednje energije i korištenje alternativnih izvora energije.	

Ponuda u Regionalnom parku	- Lovna područja - Ribičke staze - Zona šuma - Zona rijeke

Tablica 16. Proizvodi „prirode i čovjeka“

Proizvodi „prirode i čovjeka“		
Proizvodi	- Ruralni turizam - Kulturni turizam - Gastronomija - Manifestacije - Vjerski turizam,	Ciljana skupina : Ljubitelji etno baštine Gurmani Vjernici
Faktori uspjeha	Atraktivnost destinacije/prirodnih resursa: Privlačnost destinacije: Ljepota, raznolikost, specifičnost prostora. Posebna vrijednost je autentičnost. Opremljenost prostora: Ponuda različitih staza (galerijske staze, mlinske staze, staze planiranih naselja, staza Zrinski), info punktovi, kvalitetna signalizacija, odmorišta, komunalna uređenost Ugostiteljske usluge: Koncentracija i raznolikost ponude, različiti tipovi objekata, domaća ponude hrane; unutarnje uređenje prostora; Privlačnost destinacije: Privlačnost i uređenost prostora, atmosfera, duh mjesta Sadržajnost destinacije: Raspoloživost i kvaliteta različitih sadržaja koji mogu sportom motiviran boravak (kulturne i prirodne atrakcije, gastronomska ponuda, manifestacije, ponuda organiziranih i samostalnih izleta). Kulturna dobra: Bogata ponuda materijalne i nematerijalne baštine prezentirana na različite načine. Kvaliteta smještajne ponude: Ponuda različitih vrsta manjih kvalitetnih smještajnih objekata (OPG, bungalovi, mali kamp). Hoteli se planiraju i nalaze izvan granice parka. Posebnost, ambijent i atmosfera, stručnost osoblja, srdačnost te stavljanje gosta u središte pažnje, prilagođavanje potrebama obitelji s djecom; primjena ekološkog smještaja. Kvaliteta prometne infrastrukture: Dostupnost cestom, željeznicom i rijekom Shvaćanje vrijednosti destinacije: Prirodna i ekološka osjetljivost prostora nameće zajedničko ili za šire područje rješavanje zbrinjavanja odvodnje, otpada, štednje energije i korištenje alternativnih izvora energije.	
Ponuda u Regionalnom parku	- Zona seoskih naselja - Zona između naselja	

8. VIZUALIZACIJA „REGIONALNOG PARKA MURA - DRAVA – ŽIVOT ČOVJEKA S RIJEKOM I PRIRODOM“

Proces vizualizacije podrazumijeva objedinjavanje valorizacije turističkih atrakcija i sagledavanje prepoznatljive ponude, pri čemu se poseban naglasak stavlja na provedbu plana razvoja destinacije.

U nastavku se daju mogući turistički sadržaji i usluge Regionalnog parka Mura - Drava u s fokusom na onu ponudu koja bi se nudila u Regionalnom parku Koprivničko-križevačkoj županiji. Prikaz je organiziran prema etapama putovanja u turističkom ciklusu: 1) Maštanje i planiranje, 2) Putovanje i boravak i 3) Prisjećanje i ponovno maštanje.

Tablica 17. Etape putovanja

Etape putovanja	Sadržaji i usluge Regionalnog parka Mura - Drava – život čovjeka s rijekom i prirodom“
I Etapa - Maštanje i planiranje	Turistička promocija – Cjelokupna turistička promocija regionalnog parka jasno i odmah daje do znanja da s radi o posebnoj destinaciji u kojoj je važan život čovjeka s rijekom i prirodom. To uključuje i promocijske materijale pojedinih OPG-a, ugostitelja, hotela, kampa, lovačkih i ribičkih društava itd. E-marketing - nove web stranice turističkih zajednica i nova web stranica Regionalnog parka Mura - Drava. Turističke informacije – lako dostupne informacije o turističkoj ponudi u Regionalnom parku (web stranice, info punktovi, ...). Rezervacija/kupnja: Moguća je prethodna rezervacija smještaja ili posjećivanja.
II Etapa - Putovanje i boravak	Turistička signalizacija i interpretacija – na ključnim mjestima u Regionalnom parku postavljene su table označavanja Regionalnog parka, – Jasna i pregledna turistička signalizacija omogućuje lagano snalaženje u prostoru. Table s turističkim interpretacijama na pregledan i jasan način objašnjavaju značaj posebnih lokacija u regionalnom parku Turističke informacije o destinaciji – Putem planiranog visitor centra informacije o turističkoj ponudi u Regionalnom parku (web stranice, info punktovi, ...) trebaju postati lako dostupne. U svim naseljima nalaze se info punktovi koji raspolažu brojnim informacijama, uključujući informacije o vodičima, karte, prijedlog izleta. U svim naseljima mogu se kupiti suveniri. Lokalno stanovništvo spremno je pomoći izletnicima/turistima za lako snalaženje itd. Ljubazno turističko osoblje koje je uvijek spremno dati informacije. Turističke usluge: U samom Regionalnom parku nema velikih i brojnih smještajnih kapaciteta, već se oni nalaze izvan Regionalnog parka. Smještaj u parku uglavnom je u OPG-ima, ribičkim ili lovačkim domovima ili preuređenim karaulama. - Ugostiteljsku ponudu potrebno je obogatiti na području parka, na način da pruža mogućnosti kušanja lokalnih specijaliteta. - Potrebno je nuditi vođenje samostalnih izleta s različitim temama (lov, ribolov, obiteljski izleti, razgledavanje kulturnih i prirodnih dobara.) Turističke atrakcije - Vožnja Dravom (kajak, kanu, rafting, vožnja brodićem). - Pitoreskna naselja uređena šetnicama i turističkom infrastrukturom (cvijeće na glavnim trgovima, kvalitetna signalizacija...). - U i oko naselja održavaju se različite manifestacije (Crveni makovi,

	Gruntovčanjada, proštenja, sajmovi, dani fiš parikaša, takmičenje starih seljačkih sportova, itd.) - Zaštićeni dijelovi prirode posebno istaknuti info pločama. - U blizini Regionalnog parka izgrađeni smještajni za zdravstveni turizam. - Zavičajne i etno zbirke (Ferdinandovac, Đelekovec, privatne zbirke). - Uređeno više kupališnih lokacija na Dravi i jezerima (Šoderica, Čingi Lingi, Drmić, Jegeniš, itd.). - Uređeni su arheološki, etnološki, arhitektonski lokaliteti pri čemu je posebna pažnja dana njihovoj sanaciji i turističkoj valorizaciji. - Uređeni su različiti sustavi staza (galerijska staza, biciklistička, mlinska, planiranih naselja, pješačke, Zrinskih itd.). - Uređeni područja za adrenalinski ili robinzonski turizam. - Cijeli prostor uređen turističkom infrastrukturom.
III Etapa - Prisjećanje i ponovno maštanje	Direktni marketing – „Newsletter“ dostavlja se e-mailom ili klasičnom poštom gostima koji su boravili u Regionalnom parku prema ustaljenoj vremenskoj dinamici (kvartalno, polugodišnje). Često reklamiranje putem TV, radija i u novinama. E-marketing – nove web stranice turističkih zajednica i nova web stranica Regionalnog parka Mura - Drava.

9. ZAKLJUČAK

Područje Mure i Drave već se dulje vrijeme razmatra kao prostor koji je potrebno jače aktivirati u turističkom smislu. U Strateškom marketinškom planu turizma Koprivničko-križevačke županije iz 1997. godine, u kojem je predloženo pet mega projekata, tri su projekta vezana uz predmetno područje: središte naivnog slikarstva, razvoj lova i ribolova i turistička valorizacija Drave. Nažalost do sada niti jedan projekt nije osmišljen niti pokrenut.

Obzirom da niti jedan prostor ne završava strogim administrativnim granicama tako ni ovaj projekt ne bi mogao odgovoriti svojoj svrsi ako ne bi naglašavao komponentu nužnog angažiranja ne samo područja Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji, već i šireg područja (cijele županije, susjednih županija, susjednih država).

Područje koje čini deset općina oko Mure i Drave u Koprivničko-križevačkoj županiji nije u cijelosti homogeno, ali turizam može biti zajedničko područje interesa ovih općina. Iako su rijeke Mura i Drava kroz povijest bile prirodne prepreke, razvojem turizma kao nove funkcije u prostoru te rijeke mogu biti poveznice. Navedeno znači da turizam može odigrati važnu ulogu u daljnjem razvoju Koprivničko-križevačke županije, odnosno područja uz rijeku Dravu i Muru.

Obzirom da se područje rijeke Mure i Drave po prirodi odlikuje različitim turistički vrijednim odlikama i za rekreaciju pogodnim uvjetima i da se unutar tog prostora nalaze mnogobrojni disperzno locirani lokaliteti specifičnog prirodnog i kulturnog značaja, potrebno je stvoriti osnovne uvjete za razvoj turizma.

Zbog toga je područje rijeke Mure i Drave po koncepciji prostornog i turističkog razvoja potrebno osmisliti na način da:

- 1) je baziran na održivom razvoju a sve vrste turizma trebaju imati ekološku komponentu,
- 2) je nesmetano pristupačno s hrvatske i mađarske strane,
- 3) se raznovrsnom turističkom ponudom može omogućiti pretvaranje Regionalnog parka Mura - Drava iz za sada turistički vrlo slabo aktivnog prostranog prostora u aktivno posjećeni turistički/izletnički prostor,
- 4) da je funkcionalno i tematski povezano sa prostorom izvan granica Regionalnog parka Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji,
- 5) da je povezan s domaćim ili međunarodnim projektima koji se odvijaju na navedenom području (npr. Regional Tourism Product Plan Hungary-Croatia - IPA CBC HU CRO 2007-2013 - Overall Tourism Development Concept

of the Mura – Drava – Danube Project Area i Regional Universities as Generators of a Transnational Region - UNIREG IMPULSE, šifra HUHR/0901/2.1.3/0001, a isto je iz IPA CBC HU CRO 2007-2013.).

Područje Mure i Drave određeno je sadašnjim i budućim odnosima turističke potražnje i ponude u čitavoj prostornoj sferi oko Mure i Drave i ne svodi se samo na dijelove analiziranih deset općina u Koprivničko-križevačkoj županiji, već i na susjedne županije u Hrvatskoj te na države u kojima Mura i Drava imaju utjecaj.

U analitičkoj procjeni turističke vrijednosti potrebno je u prvom redu poći od činjenice da je dio Regionalnog parka Mura - Drava prvenstveno veliko prirodno područje koje je znatnim dijelom pod šumama i relativno dobro usčuvano te po svojoj složenoj geološkoj građi morfološki i floristički, a time ambijentalno i pejzažno vrlo specifičan.

U turističkom je pogledu značajno što se prostor Mure i Drave nalazi u blizini urbanih središta i nadomak različitih prometnica različitih kategorija.

Područje *Regionalnog parka* može se koristiti kao polifunkcionalno turističko područje, s time da dobro organizirana zaštita prirode može trajno pridonijeti povećanju turističke privlačnosti, a sve većom turističkom propagandom i popularizacijom regionalnog parka, kao sačuvanog prirodnog područja s osobitim odlikama, znamenitostima i ljepotama. Mogućnosti korištenja područja Regionalnog parka proizlaze iz toga što je predmetno područje u turističkom pogledu već po svojoj namjeni polivalentno, zato što ono može istovremeno zadovoljiti različite turističke motive.

Ovaj dokument sasvim sigurno svim nositeljima turističke aktivnosti na ovom području Regionalnog parka Mura - Drava nameće ambiciozan plan i odgovornost za njegovo provođenje, ali istodobno pruža jasan plan razvoja turizma.

Za provjeru navedenog plana potrebno je izraditi akcijski plan sa predstavnicima odnosno nositeljima turističkih aktivnosti na zajednički odabranim lokacijama.

10. LITERATURA:

1. Analiza problematike pilot područja Mura - Drava u Koprivničko-križevačkoj županiji, Studio HM d.o.o., Đuđevac
2. Alfier, D (2010) *Zaštita prirode u razvijanju turizma*, Zagreb
3. Golub, S. (2009) *Regionalni park Mura - Drava*, u: Hrvatska vodoprivreda br. 190-191, str. 95-98
4. Golub, S. (2009) *Rijeka Mura*, u: Hrvatska vodoprivreda br. 192. Str. 10-14
5. Martinić, I. (2010) *Upravljanje zaštićenim područjima prirode*, Šumarski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb
6. Kranjčev, R. (1995) *Priroda Podravine*, Koprivnica
7. Prijedlog potrebnih mjera zaštite vodenih i vlažnih staništa preventivno zaštićenog regionalnog parka Mura - Drava, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2010.
8. *Prostorni plan Koprivničko-križevačke županije* (Službeni glasnik 2001, 2007)
9. *Prostorni plan uređenja općine Drnje* (Službeni glasnik, 6/06)
10. *Prostorni plan uređenja općine Đelekovec* (Službeni glasnik 4/07)
11. *Prostorni plan uređenja općine Ferdinandovac* (Službeni glasnik, 6/07)
12. *Prostorni plan uređenja općine Gola* (Službeni glasnik, 4/08)
13. *Prostorni plan uređenja općine Hlebine* (Službeni glasnik, 1/07)
14. *Prostorni plan uređenja općine Legrad* (Službeni glasnik, 11/07)
15. *Prostorni plan uređenja općine Molve* (Službeni glasnik, 11/00 i 5/04)
16. *Prostorni plan uređenja općine Novo Virje* (Službeni glasnik, 12/06 i 5/09)
17. *Prostorni plan uređenja općine Peteranec* (Službeni glasnik, 8/06, 11/07)
18. *Prostorni plan uređenja općine Podravske Sesvete* (Službeni glasnik 12/03)
19. *Regionalni operativni program (ROP) Koprivničko-križevačke županije za razdoblje 2006-2013. godine*, 2006.
20. *Strateški marketinški plan turizma Koprivničko-križevačke županije*, Institut za turizam, 1997.
21. *Stručne podloge valorizacije vodenih i vlažnih staništa preventivno zaštićenog Regionalnog parka Mura - Drava*, Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb, 2010.
22. Špoljar, A.; Petrović, D.; Kolar, Ž, Stojnović, M (2007) *Zaštićeni ekosustavi Koprivničko-križevačke županije i mogućnosti njihova korištenja*, u Agronomski glasnik, br. 6 str. 497-514, Zagreb
23. Uredba o proglašenju Regionalnoga parka Mura - Drava („Narodne novine“ br.22/11)

24. Vitković, M. (2009) *Energetsko iskorištavanje sliva rijeke Drave*, Hrvatska vodoprivreda, br. 192 , str.20-24
25. *Zakon o zaštiti prirode* (Narodne novine br. 70/05, 139/08)
26. *Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznolikosti* (Narodne novine, međunarodni ugovori, br. 6/1996)
27. *Drava dokumentacijski centar* www.ddc.hr
28. <http://www.dzrp.hr/zasticena-podrucja/sto-je-zasticeno-podrucje/sto-je-zasticeno-podrucje-246.html>
29. <http://www.ribolov-koprivnica.com/Tereni.htm>